
Laca

Tijdingen

België-Belgique
P.B.
1020 Brussel 2
1/1475

Driemaandelijks tijdschrift van LACA.
Geschied- en Heemkundige Kring van Laken

Jaargang 13 - Nummer 2
december 2001/ januari 2002

Laken

Wapen van de Koninklijke
Residentie Laken
Koninklijk Besluit van 20 april 1857

Verantwoordelijke uitgever:
Leon Candau, Rode Kruislaan, 15, 1020 Brussel, tel. 02/268.69.58
Afschriftkantoor : 1020 Brussel 2

TEN GELEIDE

De praktische uitwerking van de huidige aflevering LACA Tijdingen, nummer 2 - 13de jaargang, liet even op zich wachten. Hoewel er maar twee thema's behandeld werden verliep er wat tijd om passende illustraties te bekomen en te selecteren. Al bij al is het een "*dikker*" nummer geworden dan gebruikelijk.

De secretaris van LACA, de Heer Wim van der Elst, met wie onze lezers reeds kennis konden maken bij enkele vorige artikels, bijt de spits af met een interessante bijdrage, een synthese van de verslagen van de Provincieraad van Brabant over de jaren 1899-1920. Zijn artikel werpt een licht op de felle discussies die op dit niveau plaatsvonden met betrekking tot grenscorrecties tussen de gemeenten Laken en Molenbeek. Het is een boeiend werkstuk geworden waarvoor wij hem erkentelijk zijn. Deze studie deed zelfs bij hem het vermoeden rijzen dat de argumenten van voor-en tegenstanders van de grenscorrecties tussen twee gemeenten de voortekenen aankondigen van de volledige annexatie van Laken bij Brussel.

Het tweede artikel is van de hand van de Heer André Merens, kortelings toegetreden tot de werkgroep van LACA. Daar hij jarenlang een zaak in Laken uitbaatte is hij zeer vertrouwd met de vestigingen van vroegere plaatselijke handelaars. We vroegen hem zijn herinneringen hierover neer te schrijven. Een toezegging liet niet op zich wachten maar hij verkoos een terugblik te werpen op zijn jeugdijaren met vermelding van de vele winkelpanden, cafés en bedrijven die hij aantrof op zijn weg naar de lagere school.

Penningmeester Eric Christiaens vergeleek de pennenvrucht van de Heer Merens met de officiële gegevens die vermeld staan in de "*Annuaire Mertens en Rozez*" van het jaar 1928, vulde aan waar het geheugen van de auteur faalde en voegde tenslotte de volledige lijst van de handelszaken, gelegen op de omschreven perimeter, aan het voornoemde werkstuk toe. Deze werkwijze maakte het mogelijk de herinneringen van de Heer Merens te vergelijken met de juiste toestand en leidt tot verrassende conclusies.

Het artikel werd niet aan correcties in verband met ABN-taalgebruik onderworpen. Wij oordeelden dat dit afbreuk zou doen aan de typische verteltrant van de auteur. Het geheel werd met vele nooit eerder gepubliceerde illustraties verlucht.

Dit is dan ook een applausje waard. Uit zijn verzameling maakte de Heer Eric Christiaens een oordeelkundige keuze, in perfecte overeenstemming met het tijdsbeeld dat door de Heer Merens opgeroepen werd. Dank Eric !

Zonder deze drie hardwerkende mensen ware dit nummer niet tot stand gekomen. Dit is nog eens een bewijs dat LACA leeft ! Wij wensen onze lezers veel leesvreugde bij het doornemen van het nieuwe LACA-nummer !

L. CANDAU
Voorzitter

EEN AANSLAG VAN MOLENBEEK OP LAKEN IN 1899 ...?

Door een toeval kwamen wij in het bezit van de verslagen van de Provincieraad van Brabant voor de jaren 1899 – 1920. Die zijn interessant, omdat in die tijdspanne zich het debat afspeelde over de uitbreiding van Brussel, dat zou uitmonden in de annexatie van Laken in 1921. Doordat de Provincieraad verplicht een advies moest uitbrengen bij iedere wijziging aan de gemeentegrenzen, maar ook iedere keer dat het ging over projecten die verder reikten dan de gemeentegrenzen, zoals de havenuitbreiding, de sanering van de Maalbeek, de Molenbeek en de Zenne, kwam deze problematiek ieder jaar aan bod.

Laken bekleedde hierin een speciale positie, zoals nog zal blijken. Bovendien beschikken we voor de Provincieraad over stenografische verslagen, wat voor de gemeenten in die tijd wel niet het geval geweest zal zijn, op een uitzondering als Brussel na. Tenslotte was het toen gebruikelijk dat tal van burgemeesters en schepenen in de Provincieraad zetelden, vooral uit de Brusselse agglomeratie. Dat verleent ontegensprekelijk aan de discussies een bijzonder cachet.

Ons verhaal begint met de voorlezing van een verslag namens de 4^e sectie door de heer Laneau (1), op de zitting van 14 juli 1899, over de vraag van de gemeente St. Jans-Molenbeek om een deel van het grondgebied van Laken te mogen annexeren.

Het ging om het gebied rond het toenmalige Pannenhuisstation, in de omgeving van de nieuwe haveninstallaties en goederenstation. Molenbeek motiveerde zijn vraag met de bewering dat door de geplande aanleg van het "maritiem station", dit grondgebied van 9 ha 40 a 10 ca volledig geïsoleerd zou worden van Laken, dat er daardoor zijn politie-bevoegdheid maar zeer moeilijk meer zou kunnen uitoefenen.

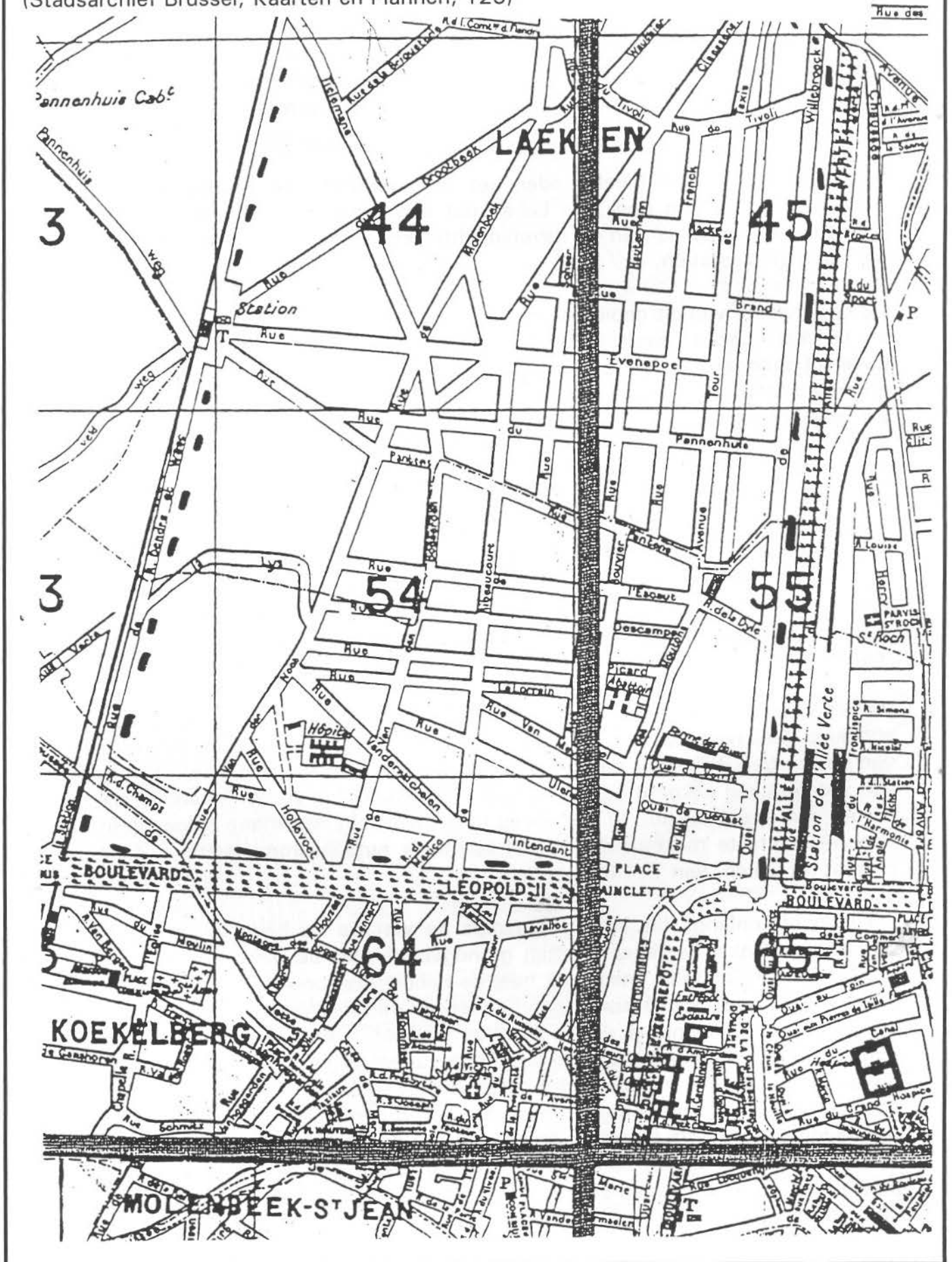
De Bestendige Deputatie had zich aangesloten bij de positieve conclusies van het rapport van afgevaardigde Richard, die vond dat de voorgestelde grenzen logischer waren dan de oude en nodig waren voor een goed bestuur en een goede ordehandhaving.

Laneau ging daar niet mee akkoord en begon met de vaststelling dat de plannen, gevoegd bij het dossier en opgesteld door de gemeente Molenbeek zelf, de aanleg inhouden van twee grote verkeersassen die over een viaduct over de spoorweg tussen het nieuwe station en de ringspoorweg leiden. De verbinding met Laken is dus niet verbroken. Bovendien werd bij KB van 18 februari 1899 de aanleg beslist in Laken van een 30 meter brede laan die de verbinding moet vormen tussen de Leopold II-laan en de Meiselaan, die langs het Koninklijk Domein zal lopen (2). Een van de viaducten op de plattegrond zal daarvoor trouwens tot 30 meter verbreed worden.

Afb. 1

Bruxelles et la banlieue, juin 1895

Detail van de buurt van de oostoeever van het kanaal van Willebroek (Stadsarchief Brussel, Kaarten en Plannen, 123)

Als het principe dat Molenbeek aanhaalt, doorgetrokken moest worden, dan zouden de grenzen van de meeste gemeenten hertekend moeten worden, en zou in de eerste plaats het deel van Molenbeek dat een enclave vormt tussen Laken, Brussel en St. Joost (de wijk "faubourg de Laeken", tussen de Groendreef, de Boudewijnlaan en de Zenne), dat geen enkele verbinding meer heeft met Molenbeek, er van afgehaakt moeten worden. Evenzo het gebied van Molenbeek tussen de ringspoorbaan en St. Pieters-Jette, dat er evenzeer van afgescheiden is.

In feite beoogt Molenbeek onder het voorwendsel van grenscorrecties, de aanhechting van een deel van Laken dat een grote toekomst heeft door de onmiddellijke nabijheid van de haveninrichtingen, het nieuwe goederenstation en het Pannenhuisstation.

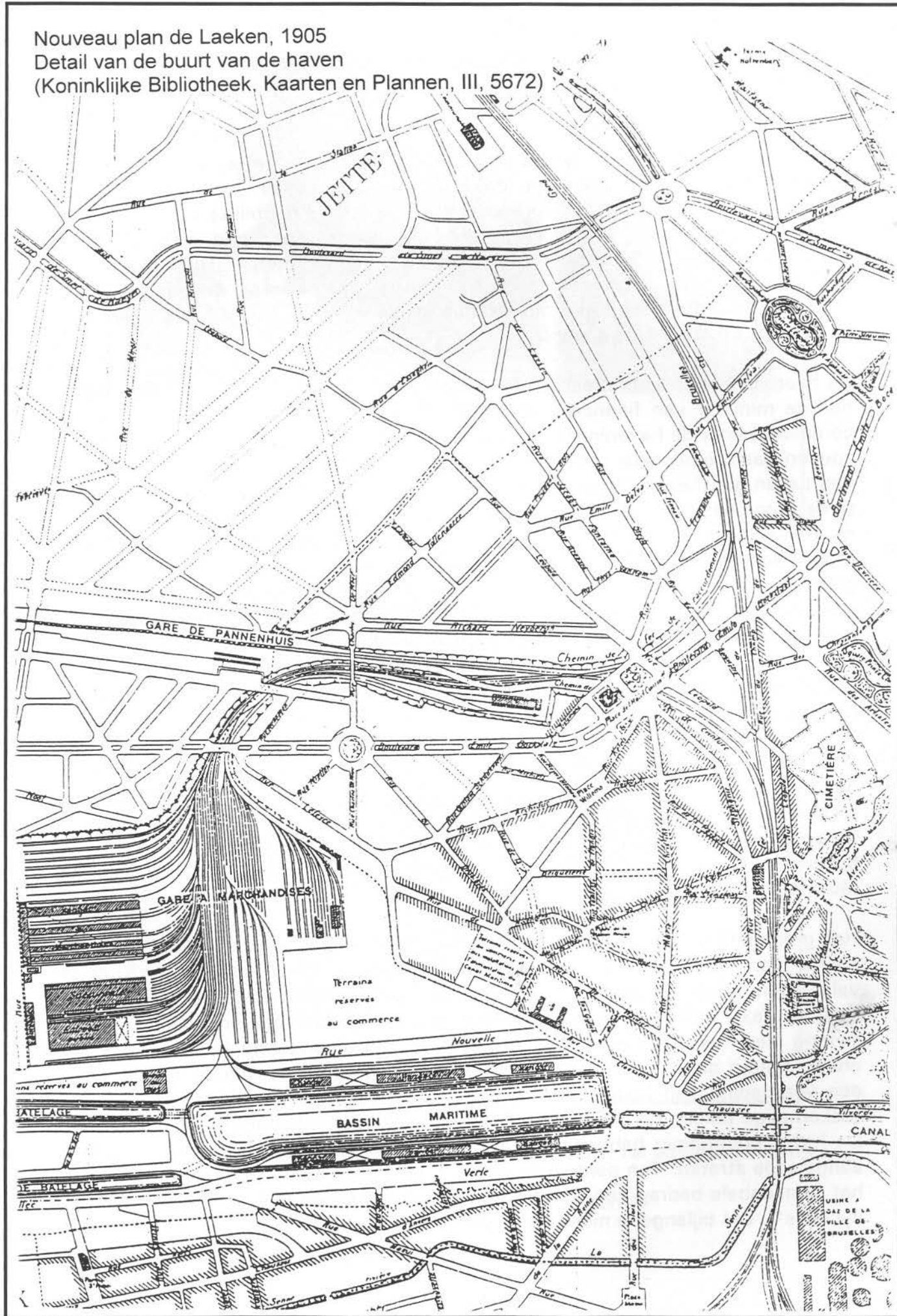
De oppervlakte van dit gebied bedraagt niet 9 ha 40 a 10 ca, maar wel 14 ha 23 a 16 ca. Laken heeft destijds voor 600.000 Fr ingetekend voor de haveninrichtingen, in de overtuiging dat door deze werken 40 ha van zijn grondgebied zouden opgewaardeerd worden. Van deze 40 ha werden er echter 25 afgenomen door de annexaties in 1897 voor het goederenstation ten voordele van Brussel ... (slechts met 5 stemmen meerderheid goedgekeurd door de Provincieraad...).

Als Molenbeek nu zijn zin krijgt, is Laken de laatste 15 ha kwijt die nog overschieten van de 40, op wiens meerwaarde gerekend werd om voor 600.000 Fr in te tekenen ten gunste van Brussel-Zeehaven. Als compensatie wordt enkel een absoluut lachwekkende geldelijke vergoeding op basis van artikelen 151 en 152 van de Gemeentewet voorgesteld, die niet de minste rekening houdt met de toekomstwaarde van de terreinen.

Gemeenten die als burens maar zelfstandig naast elkaar moeten leven, zijn absoluut gelijkwaardig voor de wet, en als de wetgever overgaat tot wijziging van de grenzen, dan moet dat gerechtvaardigd zijn door het openbaar nut of door een voorafgaand akkoord tussen partijen. Dat akkoord is er niet, evenmin als een motief van openbaar nut. Er zijn alleen maar hebzucht en private belangen in het spel, die niets te maken hebben met openbaar nut. Daarom kwam er energiek protest uit Laken, van 711 inwoners.

Laken heeft onlangs (in 1897) ingevolge de wet op de haveninrichtingen aan Brussel niet enkel het deel van zijn grondgebied voor de haven en het nieuwe station moeten afstaan, maar ook heel de bebouwde zone langs de Groendreef, en bovendien aan Schaarbeek de industriezone van de Werkhuizenkaai. De zone van Neder-Over-Heembeek die bij dezelfde wet aan Laken werd toegevoegd, zal nog vele jaren landbouwgrond en dus improductief blijven, en kan bijgevolg niet als een compensatie beschouwd worden. De overheden mogen ook niet uit het oog verliezen dat een enorm deel van het grondgebied van Laken tot het Staatsdomein behoort, en niets opbrengt voor de gemeentekas. Laken zou dus minder dan welke gemeente ook geamputeerd mogen worden met als gevolg dat iedere hoop zou verdwijnen om de gemeente-financiën in evenwicht te houden.

Nouveau plan de Laeken, 1905
Detail van de buurt van de haven
(Koninklijke Bibliotheek, Kaarten en Plannen, III, 5672)

Om al die redenen heeft de 4^e sectie unaniem een negatief advies uitgebracht op de vraag van Molenbeek.

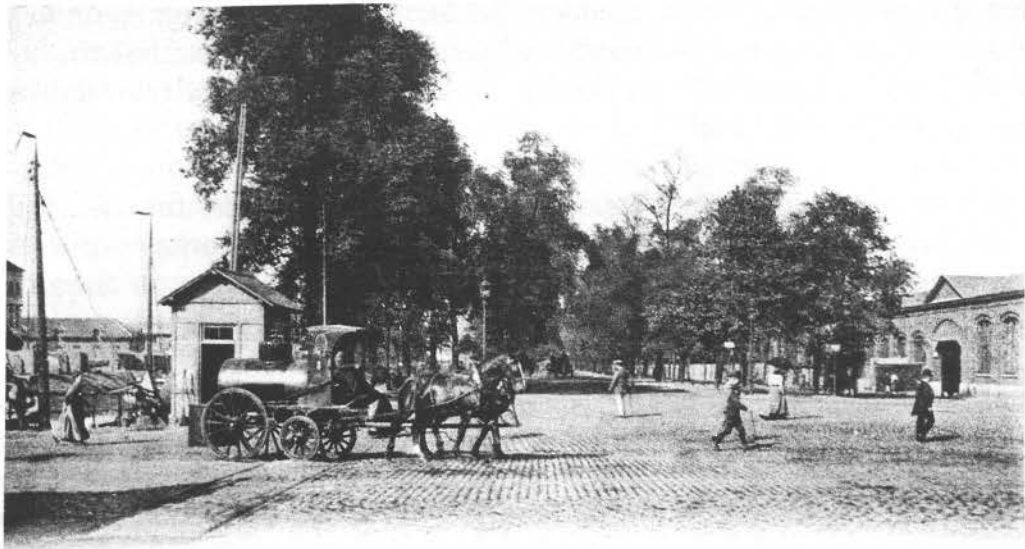
De eigenlijke bespreking begon pas in de zitting van 27 juli 1899. Als eerste voerde de heer Goens het woord : hij stelt vast dat sinds enige tijd de ene vraag tot annexatie op de andere volgt, dat men zelfs annexaties van hele gemeenten vooropstelt, alsof het de gewoonste zaak is. Is de gemeentelijke autonomie iets overbodigs geworden ? Hij verzet zich tegen iedere annexatie waarover geen akkoord bestaat tussen de betrokken gemeenten. Hij roept de provincieraadsleden, vertegenwoordigers van hun gemeenten, op om solidair te protesteren tegen dergelijke annexatiepogingen, want morgen kan het hun gemeente zijn die belaagd wordt.

De heer Hanssens neemt echter de verdediging van Molenbeek op. Volgens hem had de minister van financiën de Smet de Naeyer op een vergadering van de commissie voor de haveninrichtingen gezegd dat 9 à 11 ha beter naar Molenbeek zouden gaan, omdat die percelen door de nieuwe spoorweg over meer dan 2 km van Laken gescheiden zouden worden. Er is daarover overleg geweest tussen de twee burgemeesters, en zelfs een begin van uitvoering, want de plannen voor de heraanleg van het gebied zijn opgemaakt door de technische dienst van Molenbeek, in samenwerking met die van Laken. Het is pas later dat Laken kazak gekeerd heeft : de gele brochure die verspreid werd, het protest van een aantal inwoners die echter geen reden tot spreken hebben want het zijn zij juist die onteigend worden voor het nieuwe station. Inderdaad, als de nieuwe spoorweg voltooid zal zijn, zullen er maar twee kleine bebouwde percelen in het hele gebied waarover het gaat meer overschieten, en in totaal gaat het over 12 Lakenaars die van gemeente zouden veranderen ...

De tweede opmerking van de heer Laneau, dat er geen motivering van openbaar nut zou zijn, is weerlegd door de heer Richard en de Bestendige Deputatie die erkend hebben dat de nieuwe grenzen veel logischer zouden zijn.

Maar de heer Hanssens wil dieper ingaan op de kwestie hoeveel de haveninrichtingen hebben gekost en opgebracht aan de gemeenten Laken en Molenbeek.

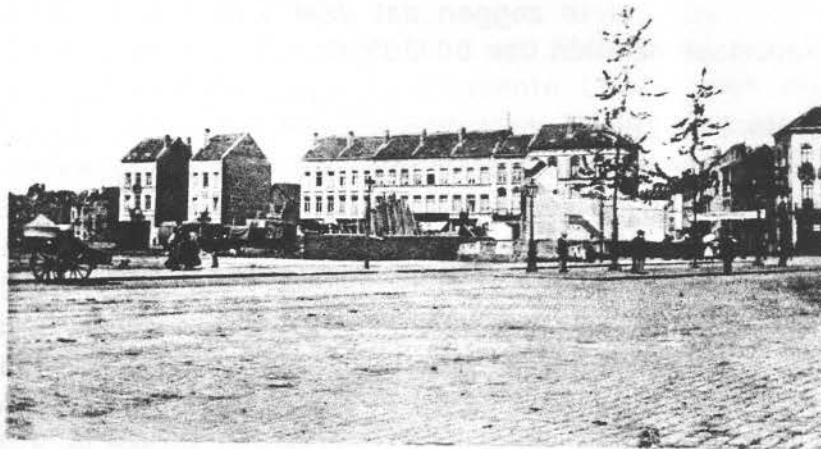
Het grondgebied dat Laken heeft moeten afstaan is slechts bestemd voor de aanleg van de haven, en de stad Brussel zal er geen meter van kunnen valoriseren. Voor de aanleg van het nieuwe station heeft Laken de vlakte van Tour en Taxis moeten afstaan, maar dat was een goede zaak voor haar : sedert twintig jaar was die wijk er niet in gelukt uit zijn afzondering te komen, en de enkele huizen die er gebouwd zijn kan men op de vingers tellen(3). Laken heeft een vergoeding van honderdduizenden franken gekregen als compensatie voor toekomstige taksen op gebouwen die er later neergezet hadden kunnen worden. De haveninrichtingen hebben 176.000 Fr betaald voor geplande maar nog niet aangelegde straten. Ten derde : de maatschappij voor de haveninrichtingen heeft het formidabele bedrag van 500.000 Fr betaald voor een terrein ("ancienne piste cyclable"), dat bijlangena niet zoveel waard was.

Bruxelles. — Allée Verte.

Louise Dadine.

Oud spoorwegstation aan de Groendreef

Bruxelles — Emplacement du futur port de mer à Laeken

Plaats van waaruit de toekomstige zeehaven in Laken zal aangelegd worden

• Claessensstraat

(beide uit de collectie E. Christiaens)

Ten vierde, voor de onteigening van enkele verwaarloosde huizen aan de Groendreef en de afbraak van sommige gebouwen aan de Koninginnelaan om een waardige toegang naar de Koninklijke Residentie mogelijk te maken, heeft de Staat als vergoeding 350.000 Fr betaald. En Laken is nog niet tevreden en eist 42.000 Fr van de Stad Brussel !

Laken klaagt erover Koninklijke Residentie te zijn. Al mag dit ten dele gegrond zijn, het is toch ook door de aanleg van het prachtige openbare park en de uitgebreide werkzaamheden aan het domein door de Koning en de Staat dat de gemeente aantrekkelijker is geworden om er te bouwen.

Laken klaagt dat het 14 ha moet afstaan. Maar het moet toch erkennen dat het in ruil een zeer groot gedeelte van Neder-Over-Heembeek heeft gekregen. Zelfs als die terreinen momenteel nog geen grote waarde hebben, vormen toch een behoorlijke compensatie, buiten al de voordelen die hoger aangehaald werden.

Molenbeek daarentegen heeft in ruil voor de 50 ha en 1000 inwoners die het moest afstaan niets gekregen. Daarom steunt Hanssens de vraag van Molenbeek.

De heer Liégeois wijst er op dat er geen enkel verband is tussen de haveninrichtingen en de vraag tot annexatie. Voor de haven heeft het geen enkel belang of die terreinen tot Laken of tot Molenbeek behoren. Molenbeek zal meer van de haven profiteren, want zijn grondgebied ligt vlak voor de installaties, dan Laken dat er achter ligt.

Men zegt dat Laken 300.000 Fr vergoeding ontvangen heeft voor de linkerzone van het kanaal, maar men vergeet te zeggen dat daar 212 woningen werden afgebroken met een kadastraal inkomen van 54.287 Fr.

Men spreekt ook over de 177.290 Fr die Laken indirect gekregen zou hebben voor de terreinen, die onteigend werden voor het nieuwe goederenstation. Maar wat was de situatie ? Laken had te maken met de immobiliënmaatschappij van Zuid-Duitsland, die eigenaar was van dit reusachtige terrein. Laken had er straten aangelegd, riolen, wegbeddeking, en in een clause was vastgelegd dat bij de doorverkoop van de terreinen een vergoeding van 150.000 Fr betaald zou worden aan de gemeente, evenals een terugbetaling van 27.290 Fr. Daarover was een proces gevoerd dat de gemeente Laken in eerste instantie en in beroep gewonnen had, en dat geleid heeft tot de transactie waarvan sprake is. Toen de verplaatsing beslist was van het Groendreef-station, heeft de Staat met die maatschappij over de aankoop van de benodigde gronden onderhandeld en heeft het ministerie van Spoorwegen een globale prijs betaald en zich gesubstitueerd in de verplichting aangegaan tegenover de gemeente Laken. Men moet dus niet komen vertellen dat Laken die 177.290 Fr ten geschenke heeft gekregen !

Het terrein van de "piste cyclable" ligt aan de Claessensstraat, een straat op 25 meter van de Koninginnelaan, en dus eerste klas bouwgrond. In de eerste plannen voor de haveninrichtingen was de onteigening van dit terrein niet voorzien. Het bleef van de gemeente Laken en zou een belangrijke bron van rijkdom en inkomsten worden. Vlak tegenover de haveninrichtingen lag daar 1 1/2 à 2 ha, genoeg om er 200 uitzonderlijk goed gelegen woningen te bouwen, wat, met bovenop nog de bouwaks van 100 Fr per huis, een enorm kapitaal vertegenwoordigde. Het zijn die terreinen die de gemeente voor 500.000 Fr aan de Haveninrichtingen verkocht heeft.

Het jaarlijkse verlies aan inkomsten voor de gebieden die aan Brussel werden afgestaan werd berekend op 8.517 Fr en voor die aan Schaarbeek afgestaan op 9.148 Fr. Men heeft het toen in zijn hoofd gehaald als compensatie aan onze gemeente een deel van Neder-Over-Heembeek te geven, ver weg van de haveninrichtingen. Niettegenstaande die annexatie bedraagt het netto-verlies voor Laken 15.200 Fr.

Laken heeft bovendien 3.000 inwoners verloren, slechts gecompenseerd door 432 van Neder-Over-Heembeek.

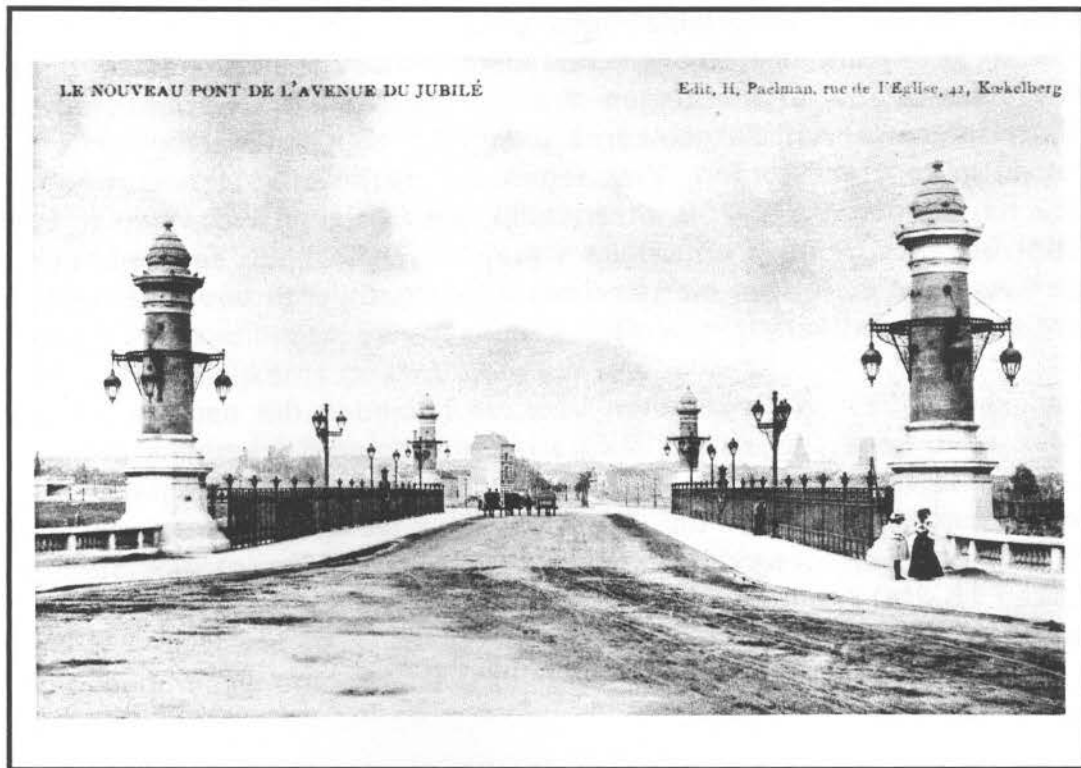
De heer Hanssens vergist zich waar hij beweert dat de vroegere minister van Financiën de Smet de Naeyer positief stond tegenover de vraag van Molenbeek. Toen hem aangetoond werd dat de terreinen in kwestie in verbinding staan met de gemeente Laken via drie straten : de Molenbeekstraat, de Pantensstraat en de Drootbeekstraat, en dat er bovendien twee viaduct-bruggen gepland waren, heeft hij zijn eerste mening totaal herzien en heeft hij verklaard dat er geen kwestie meer was van openbaar belang.

In een nota van het schepencollege van Molenbeek wordt gewag gemaakt van landbouwgronden die voor de gemeente Laken geen enkele waarde zouden hebben. Maar zijn dat landbouwgronden ? Een achtbaar gemeenteraadslid van Molenbeek heeft daar een terrein verkocht voor 120.000 Fr de ha. Grond waarvan de prijs nu al zo hoog is, is grond met een toekomstwaarde, en het is daarom dat Molenbeek hem zich wil toeëigenen.

De vergoeding volgens artikelen 151 en 152 van de Gemeentewet is absoluut geen compensatie : dat stemt overeen met wat de heer Neybergh in deze vergadering ooit "bros" heeft genoemd ...

De discussie kon op 27 juli niet worden afgerond, hoewel de voorzitter verklaarde dat het voor hem onaanvaardbaar was aan dergelijke kwestie meer dan een halve zitting te besteden, en werd daarom voortgezet op 28 juli.

De heer Jules De Becker trad nu Hanssens bij als voorstander van wat hij per ongeluk de "annexatie" noemde, wat op gelach onthaald werd en door hem vlug verbeterd werd in "grenscorrecties".

Boven en onder :
Tweemaal de mooie monumentale brug over de spoorlijnen op de Jubelfeestlaan
(uit de collectie E. Christiaens)

Volgens hem had er wel een voorafgaand akkoord tussen de gemeenten bestaan. Tijdens de onderhandelingen tussen de afgevaardigden van de haveninrichtingen en minister de Smet de Naeyer was overeengekomen dat er grenscorrecties zouden komen in het gebied dat Molenbeek nu wil aanhechten.

Later, in juli 1897, zijn onderhandelingen begonnen tussen de burgemeester van Laken, de heer Bockstael, en die van Molenbeek, de heer Hollevoet. Daarvan zijn sporen in het dossier van Molenbeek. Men wou toen als compensatie voor de afstanden in de buurt van Pannenhuis, niet de volledige afstand van de "faubourg de Laeken", maar ook daar grenscorrecties. De huizen van de Marthastraat (4), die deels in Laken en deels in Molenbeek liggen, zouden bij Laken gevoegd worden. Later nog gaf Molenbeek toe dat ook een fabriek (de brouwerij Vlemincx?) (5) er bijgevoegd zou worden, maar mits anderzijds het deel van de Etablissements Evrard dat in Laken lag, naar Molenbeek zou gaan.

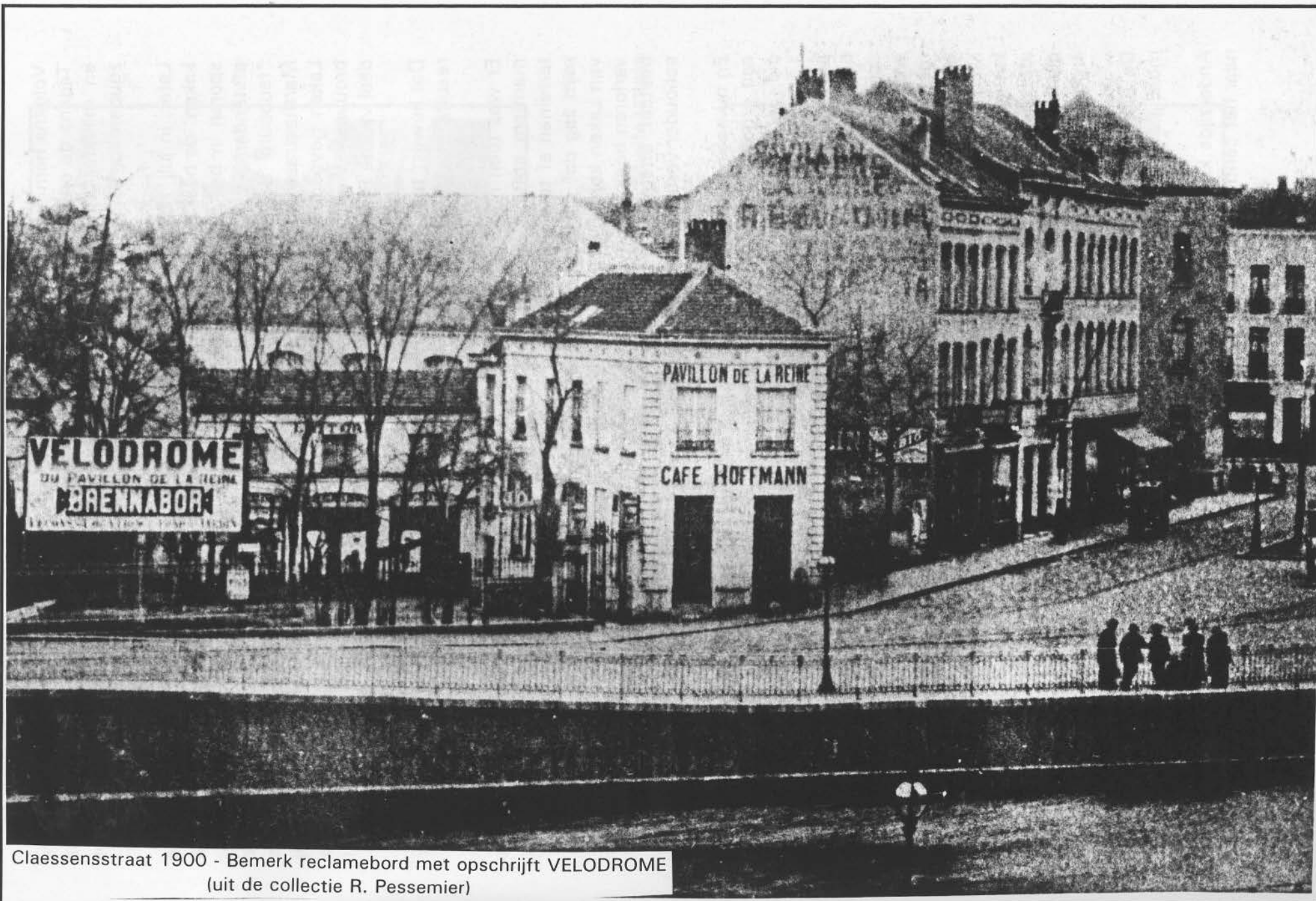
Dat bewijst toch wel dat er concrete gesprekken gevoerd werden. Dat ze niet tot resultaat geleid hebben komt doordat de omstandigheden gewijzigd zijn.

Er was toen nog maar weinig sprake van de aanleg van de nieuwe wijk van het maritiem station, en Laken vond het toen maar normaal om aan Molenbeek terreinen af te staan die weinig waard leken. Maar nadien is die visie gewijzigd, men zag dat er wegen aangelegd werden in die wijk, dat twee grote lanen die van Laken komen door die wijk naar de Leopold II-laan zouden voeren, en dat die verloren hoek, waarvan men vandaag nog kan zeggen dat hij uit landbouwgrond bestaat, uitstekende terreinen zou worden. Daarom heeft Laken het geweer van schouder veranderd !

En nu het openbaar belang dat Molenbeek kan inroepen. Vooraf : het protest van een groot aantal inwoners van Laken, dat men aanvoert, gaat uit van inwoners die niets te maken hebben met het gebied waarover het gaat. Daar zijn er maar 12 inwoners, waarvan slechts 3 familiehoofden, en die protesteren niet. Ze protesteren niet omdat de voorgestelde grens een logische grens is, en omdat het niet opgaat om de bewoners door grote werken van hun gemeente te scheiden, zonder hun een andere gemakkelijk bereikbare toevlucht te bieden. Er wordt tussen Laken en het gedeelte waar het om gaat een gracht van 6 tot 10 meter diep gegraven – de bedding van de spoorweg – en er zal met Laken over een afstand van 2 kilometer slechts een verbinding zijn via twee kleine bruggen. Men scheidt daardoor de bewoners van hun gemeentehuis te Laken, en als ze katholiek zijn, van hun parochiekerk. Naar het gemeentehuis van Molenbeek is de afstand ongeveer hetzelfde, en er wordt naast hun deur een nieuwe parochie gesticht, met een kerk op 350 meter van bij hen. Dat is dus een belangrijk argument pro.

De oude kerk ligt op 1600 meter en is slechts bereikbaar langs omwegen en moeilijke doorgangen die men liever vermijdt.

Anderzijds komen al de verkeerswegen van dit gebied uit op de Leopold II-laan, naar het centrum, naar de trams, naar alles wat verkeer, beweging, activiteit is.

Claessensstraat 1900 - Bemerkt reclamebord met opschrift VELODROME
(uit de collectie R. Pessemier)

Men zou trouwens in de toekomst periodiek grenscorrecties moeten doorvoeren in de agglomeratie. De aanleg van nieuwe wegen doet dagelijks zonderlinge toestanden ontstaan.

Tot slot, al wat gevraagd wordt is een compensatie voor Molenbeek. Die gemeente heeft ontegensprekelijk enorme offers gebracht voor het slagen van het project van de haveninrichtingen, en heeft er niets maar dan ook niets voor teruggekregen.

Molenbeek heeft zonder enige compensatie 50 ha en 1.000 inwoners verloren. Molenbeek heeft voor 1.233.000 Fr ingetekend op het kapitaal van de haveninstallaties en heeft er niets voor teruggekregen. Molenbeek heeft zijn slachthuis verkocht voor 230.000 Fr, maar dat was volstrekt regelmatig. Wat Molenbeek niet gedaan heeft, dat is de bedding van de straten en het nog aan te leggen rioleringsstelsel verkopen, zoals Laken.

Tenslotte kwam de verslaggever Laneau nog aan het woord, voor een repliek. Het verwondert hem niet dat er niet meer gesproken werd over het enige motief dat Molenbeek inroept, de volledige isolering van het gebied in kwestie van de gemeente Laken. Dat is immers een complete vergissing. Op de plattegronden van de gemeente Molenbeek zelf is te zien dat er twee verbindingen zijn. Bovendien komt er door dit gebied een 30 meter brede laan die de Leopold II-laan zal verbinden met de Meiselaan en de Van Praetlaan, wat beslissend zal zijn voor een enorme toevloed van nieuwe bewoners naar het hoger gelegen en meest gezonde deel van Laken. Het is voor Laken van het grootste belang dat die laan via een voldoende brede brug over de spoorweg voert, en dat de twee kanten van de spoorwegbedding op Lakens grondgebied liggen, wat niet het geval zou zijn als op de vraag van Molenbeek wordt ingegaan.

Er werd geïnsinueerd dat de annexatie – want het is er een, wat men ook moge zeggen -, een gevolg is van de havenwerken. En dat Molenbeek enorm veel moeite gedaan heeft voor Brussel-Zeehaven. Wij zijn de eersten om dat te erkennen en er hulde voor te brengen, maar het is niet aan Laken om Molenbeek schadeloos te stellen voor die offers.

Men heeft ook geprobeerd een oude legende weer op te rakelen : dat Laken enorme sommen zou ontvangen hebben van de regering. Onze oud-collega, de heer Neybergh, heeft twee jaar geleden al die geruchten weerlegd. Maar vandaag, om er iets nieuws aan toe te voegen, beweert men dat Laken 500.000 Fr zou gekregen hebben voor een slechte "piste cyclable". Zou de heer Hollevoet, burgemeester van Molenbeek, als beheerder van de maatschappij van de haveninrichtingen, 500.000 Fr betaald hebben voor een terrein dat maar 200.000 Fr waard was ? Wij hebben voor het etablissement Tivoli en het immense terrein veel meer betaald dan de 500.000 Fr die aan ons betaald werd, en die som volstaat niet om de grote uitgaven die Laken gedaan heeft voor de onteigeningen van die gebouwen te dekken. Het is een oude legende, waar men beter zou over zwijgen.

Men zegt dat wij ook nog 300.000 Fr gekregen hebben. Kom kijken aan de brug over het kanaal, men ziet er nog de resten van de huizen die daar stonden.

17/2

USINES DE PANNENHUYS

J^{rs} & F. DE KEYSER FRÈRES

PRODUITS CHIMIQUES

HUILES & GRAISSES

PÉTROLES, ESSENCES & DÉRIVÉS

Engrais artificiels, ocres, bleus, noirs & blancs

BRUXELLES (Ouest)

Bruxelles le 13 février 1893
(GARE DE PANNENHUYS)

Monsieur Emile Lambert,
Directeur Général des Charb^{ons} Noël-Lux. Culpart,
à Sully

Exact Nous avons bien reçu votre lettre du 21 courant
nous remettant frs. 130.34 en 1 effet sur direct
Narcy & Embus - poste 2-94 ✓
dont votre compte se trouve crédité sous les réserves
d'usage et spécialement pour la présentation en
temps utile des effets n'ayant plus 15 jours à
courir.

Agreiez, Monsieur, nos salutations empressées.

J^r J. De Keyser fr^{ère}
& Co

Factuur van de firma De Keyser Frères
Chemische producten-olieën en vetten
(uit de collectie R. Pessemier)

Vervangt die som de 212 huizen die er waren en die een inkomen van 24.000 Fr genereerden ? De rente op die 300.000 Fr is nog niet de helft van de jaarlijkse inkomstenderving die Laken daar ondergaat voor het openbaar nut.

Men beweert dat het Koninklijk Domein op het grondgebied van Laken een ware goudmijn is. Maar wie zal geloven dat dit domein ook maar enige inkomsten voor de gemeente-financiën opleveren ? De heer Hanssens onderbreekt : "Schaf de Koninklijke Residentie af en Laken bestaat niet meer".

Het rapport van de heer Richard dat de vraag van Molenbeek ontvankelijk verklaart, besluit alleen dat de nieuwe grens logischer lijkt dan de oude. Maar als dat motief alleen zou volstaan, moeten de grenzen van de meeste voorsteden gewijzigd worden. Het verbaast dat Molenbeek dergelijk argument durft aanhalen, want het kan tegen haar gebruikt worden : de "faubourg de Laeken" is een complete enclave, en heel het deel van haar grondgebied over de spoorweg aan de kant van Jette heeft geen enkele verbinding met de gemeente.

Maar als men het principe van de "natuurlijke grenzen" aanvaardt, waarom niet verder gaan : geef heel het gedeelte van Laken links van het kanaal aan Brussel, heel het gedeelte aan de overkant van de spoorweg aan Jette, en het centrum tot Neder-Over-Heembeek aan Molenbeek. Dan wordt Molenbeek Koninklijke Residentie met op haar grondgebied het Koninklijk Domein dat volgens haar zo een rijke bron van inkomsten voor de gemeente-financiën is.

Nog een woord : er is beweerd dat er een voorafgaand akkoord tussen de gemeenten geweest is. Dat heeft nooit bestaan. Er waren misschien voorstellen, onderhandelingen, maar dat is geen akkoord. Men vraagt ons een deel van ons grondgebied. Wij vragen wat we er voor in de plaats krijgen. Het aanbod bevat ons niet, en daarom wordt het teruggetrokken en met dat argument pretendeert men nu ons af te nemen wat van ons is, zonder ons iets te geven, zonder enige compensatie ?

Daarom hebben meer dan 700 familiehoofden geprotesteerd, heeft de vraag van Molenbeek in Laken een unaniem protest uitgelokt.

Molenbeek heeft aan Brussel 1.000 inwoners moeten afstaan. Maar twee jaar geleden verloren wij er door dwang 3.000 en kregen we een compensatie die we niet gevraagd hadden : 72 ha van Neder-Over-Heembeek met 232 inwoners.

Vandaag wil men ons beroven van 14 ha met een enorme toekomstwaarde, zonder enige compensatie. Als de Provincieraad dergelijke vraag inwilligt, betekent zulks dat een gemeente van een andere gemeente heel het deel van het grondgebied kan afnemen dat ze begeert, zonder iets in de plaats te geven. Als dat aanvaard wordt, is er volgend jaar een nieuwe annexatievraag voor een ander deel van Laken. Jette zal de aanhechting vragen van het deel over de spoorweg, waar de fabrieken De Keyser staan, en waar de laan zal komen die het centrum van Jette met de hoofdstad zal verbinden.

Dat deel heeft ook geen verbindingen met Laken en ligt dicht bij Jette.

Tenslotte nog de berekening die onze betreurde collega de heer Dustin destijds maakte : hij begrootte de participatie van Laken in het kapitaal van de haveninrichtingen ad 600.000 Fr in de hypothese dat 40 ha van de gemeente gunstig zouden beïnvloed worden door dat projekt. 25 ha daarvan zijn ons afgenomen voor het goederenstation. Er schieten 15 ha over en die 15 ha wil Molenbeek ons nu afnemen. Op die 15 ha rekent Laken om zijn financiële evenwicht te herstellen. Men verwijt ons 172 opercentiemen te hebben. Als men voortgaat ons ieder jaar stukken grondgebied te ontnemen, zullen het er 250, 272 worden. Als U, na twee jaar geleden ingestemd te hebben met de annexatievraag van Brussel, vandaag de vraag van Molenbeek wil bevredigen, neem dan gans Laken, doe ons het plezier van heel de Koninklijke Residentie te nemen, want wat er overschiet zou niet meer bestuurbaar zijn.

Was Laneau welsprekend genoeg geweest, of was het de bezwering van Goens : "Doe niet aan anderen wat gij niet wilt dat aan U zou geschieden" die sommigen deed nadenken, in elk geval werd het advies van de sectie, dat negatief was voor de vraag van Molenbeek, gevolgd met 44 stemmen tegen 22.

In de zitting van de Provincieraad van Brabant van 1903 zou de kwestie nog eens opduiken. Op 9 juli 1903 was het weer Laneau die namens de 4^e sectie verslag uitbracht over een voorstel tot wijziging van de gemeentegrenzen tussen Jette, Laken en Molenbeek. Het grote verschil was dat deze gemeenten zich vooraf akkoord verklaard hadden, om de grote wegeniswerken die het immense terrein naast het nieuwe maritieme station, in de vlakte van Tour en Taxis, mogelijk te maken.

De nieuwe grens tussen Laken en Jette maakt de aanleg van een laan mogelijk, die een volledig onbekende wijk zal helpen ontsluiten. 'L'accord est complet entre les parties intéressées'. De sectie stelde dan ook unaniem voor, zoals de Bestendige Deputatie, de voorgestelde wijzigingen goed te keuren.

In de zitting van 15 juli stemde ook de Provincieraad zonder debat er unaniem mee in.

Daaruit moet de wet van 10 augustus 1903 gevolgd zijn : Laken stond aan Molenbeek een stuk grondgebied af dat achter de spoorwegverbinding, tussen het goederenstation en de ringspoorweg lag, tot aan de Picardstraat en Belgicalaan. Jette kreeg van Laken een driehoekig terrein achter het Pannenhuisstation, aan de overkant van de ringspoorweg, die nu de grens tussen Jette en Molenbeek vormde. De oliefabriek De Keyser was er gelegen. Laken kreeg van Molenbeek een strook tussen het kanaal en de Zenne, met ondermeer de brouwerij de Vleminck, de oude herberg "Het Witte Huis" (6), en een deel van de werkplaatsen Evrard. Laken kreeg van Jette dan weer een uitgestrekt terrein in het NW, waarvan later door de wet van 20 april 1925 om het Brugmannziekenhuis op Brussels grondgebied te plaatsen, een deel opnieuw naar Jette zou gaan.

Men krijgt de indruk dat Laken in 1903 ingestemd heeft met dezelfde afstand aan Molenbeek die het in 1899 nog zo bestreden had. Weliswaar waren er nu compensaties, en wellicht speelde de ruiloperatie met Jette ook een rol in het geheel.

Cosyn schreef in 1904 (7) : "On peut considérer comme négligeables les modifications résultées, au point de vue du chiffre de la population, de la loi du 10 août 1903 ». Vermoedelijk waren de gebieden waar het over ging zeer weinig bewoond. Ze moesten toen eigenlijk nog ontsloten worden.

Misschien verschaft de levendige discussie uit de Provincieraad van 1899 toch enig bijkomend inzicht in de beweegredenen van voor- en tegenstanders van Laken, in een periode waar de gemeente volledig van aanzicht zou veranderen, en waar men reeds de voortekenen ziet opdoemen die tot de verdwijning als zelfstandige gemeente in 1921 zouden leiden.

- (1) Het is ongetwijfeld naar deze H.A. Laneau dat de Laneaustraat in Laken die in 1907 voor het eerst vermeld wordt, genoemd is.
- (2) De Emile Bockstaellaan, waarvan het eerste deel aangelegd werd in 1903-1905
- (3) Ca. 35 bunders weiden, "de Herten", deel van het vroegere Drootbeekdomein, werden in 1704 eigendom van de familie Turn en Taxis. De gemeente Laken wou er een nieuwe wijk aanleggen. In 1873 was daartoe een overeenkomst gesloten met de Société Immobilière de l'Allemagne du Sud, met zetel te Mainz. Er werd een plan opgesteld met lijnrechte straten, die op papier al namen droegen van beheerders van de maatschappij (Brandt, Franck, Gobert, Hautermann, Rocqué). Maar rond 1900 verrezen daar de installaties van de haven met het Vergotedok en het goederenstation. In 1877 was wel langs de Kleine Zenne de Turn en Taxisstraat (later -laan) aangelegd, die omstreeks 1904 heraangelegd werd en herdoopt in Havenlaan.
- (4) Dr. Martha was lid van de Bestendige Deputatie van de Provincie Brabant. De naar hem genoemde straat (KB 28 april 1864) verdween bij de sloping van de oude Noordwijk en werd afgeschaft bij Besluit van het Brussels College van 3 oktober 1975.
- (5) Brouwerij De Vleminck : oorspronkelijk rond 1870 in de Stoofkensgang aan de Lakenstraat, tussen 1897 en 1899 verhuisd naar de Antwerpsesteenweg 123, waar ze tot voor de 2^e WO actief zou blijven (Bier en Brouwerijen te Brussel, AMVB, Brussel, 1996).
- (6) Op de hoek van de Broek- en de Kruijstraat. Tot omstreeks 1830 heette ze de "Welkom".
- (7) Arthur Cosyn, Laeken Ancien et Moderne, Brussel, 1904, blz 136.

Wim van der Elst

LACA ontving van ons lid Dhr. Merens A. een uitgebreide tekst met herinneringen die betrekking hebben op de handelszaken die hij in de jaren 1927-1932 als achtjarige jongen iedere dag voorbij liep om naar school te gaan. We hebben deze tekst lichtjes aangepast, voor wat de lay-out betreft. De cursief gedrukte tekst zijn aanvullingen die wij ter verduidelijking hebben overgenomen uit de "Annuaire Mertens & Rozez" van 1928. Wij laten u hieronder genieten van het fantastisch geheugen waarover Dhr. Merens beschikt (wij stonden er alvast sprakeloos van).

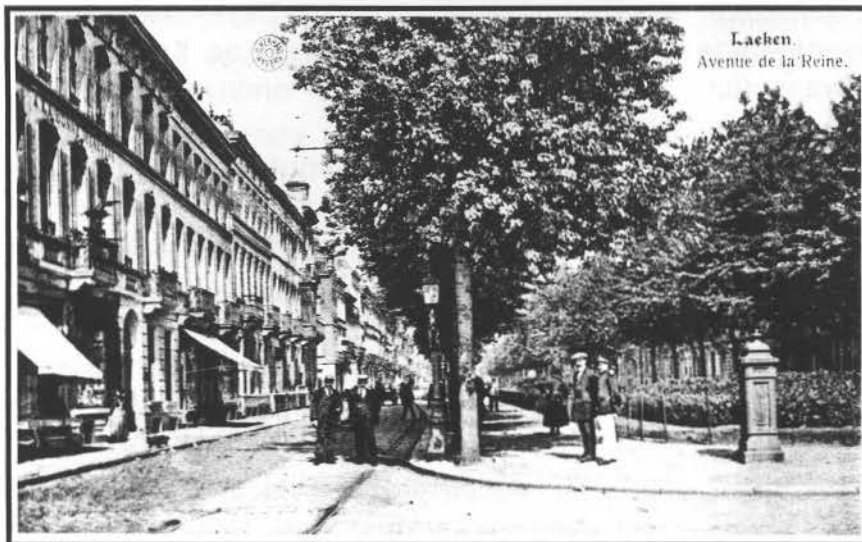
"IN MIJN TIJD"

Ik ben niet meer van de jongste. Ik ben geboren in 1919 te Laken, Kroonveldstraat . In die tijd hadden wij nog een Burgemeester en was Laken nog een gemeente.

Als ik vier jaar geworden was, zijn wij naar Strombeek gaan wonen, in de brouwerij rechtover de tramstatie van Strombeek. Mijn moeder was er huisbewaarster en mijn vader brouwersgast. Daar maakte men geuze, lambik, faro en kriek. De brouwerij heette "Brasserie du Château". De brouwerij had opslagplaatsen in het n° 422 Paleizenstraat over de Bruggen (*naast de huidige speelgoedwinkel BROZE*), nu is daar een fabriek van schotels en tassen.

Als ik zeven jaar was zijn wij terug naar Laken komen wonen in 256 Koninginnelaan, rechtover de Albertstraat. Mijn moeder had daar een groentewinkel, (*Merens - Salomez*) maar er werden ook alle soorten eetwaren en drank verkocht.

De Koninginnelaan was een prachtige laan met in het midden grasperken en daarlangs voetpaden. Moeders konden er bij goed weer met hun kinderen wandelen. De rijke mensen hadden een kinderwagen maar die waren dungezaaid. Wij als kleine mannen, konden er naar hartelust met de dop en de knickers spelen, nu is dat niet meer mogelijk. [ill. n° 1]

Ill. n° 1 - Koninginnelaan, waar we met de dop en de knickers speelden.

In die tijd reden er op de Koninginnelaan zes trams; de 8-11-12-46-49-81. Er reden weinige auto's. De tunnel voor groot verkeer is maar in 1932-1934 gemaakt in 't vooruitzicht van de wereldtentoonstelling van 1935.

Zoals alle kinderen moest ik 's morgens naar school in de Koninglijk Parklaan n° 8. In die tijd de enige Nederlandstalige en Kristelijke school in Laken. De namen van twee schoolmeesters herinner ik mij nog, het waren de heer Somers, de bestuurder, hij gaf les aan de leerlingen van de vierde graad en de heer Torfs die les gaf aan de leerlingen van het 4de studiejaar.

Ill. n° 2

Als ik thuis vertrok naar school moest ik de laan oversteken, niet moeilijk daar er maar weinig verkeer was. Op mijn weg waren er veel winkels. Op de rechter hoek van de Albertstraat was er een café, de Brasserie Albert (*uitgebaat door A. Neyt n° 291*), op de andere hoek de winkel in voedingswaren van Smets. Ernaast, de ijskastenfabrikant Feller, een zoon ervan woont nu op de Mettwielaan. Naast Feller stond de inktfabriek Bouhon, (*n° 301*) de flesjes hadden een olifantje op het etiket. [ill. n° 2] Later werd Bouhon de firma Brijnaert, die een familielid was van de oude Bouhon, ik denk de schoonzoon. Dominique Brijnaert van Télé-Bruxelles is er de kleinzoon van en Guy Brijnaert was jaren gemeenteraadslid in Brussel. Verder hadden wij dokter Simons en vervolgens in het nummer 307 het huis van de heer Derbaix, een prachtig groot herenhuis. [ill. n° 3] Hij was de baas van de chocoladefabriek in de Molenbeeksestraat 171. Er werden kleine reepjes chocolade, in een witte omslag met een blauw koetje erop vervaardigd. Dan was er madame Fermeuze, modiste, en vervolgens een loodgieter (*Coomans G. n° 315*), een dagbladhandelaar (*Logier J. n° 317*), een schoenmaker (*Van Inthoudt n° 321*), een messenwinkel waar ook messen en scharen geslepen werden. Dan nog een café, bij Edaels (*n° 323*) en de drogisterij het oud huis "Swartebroek" overgenomen door mijnheer Gofflot. (*n° 327*)

Bij de dood van den heer Gofflot verkocht zijn weduwe het huis in lijfente en de koper had geen geluk, want die dame heb ik nog gekend als ze ver in de negentig was.

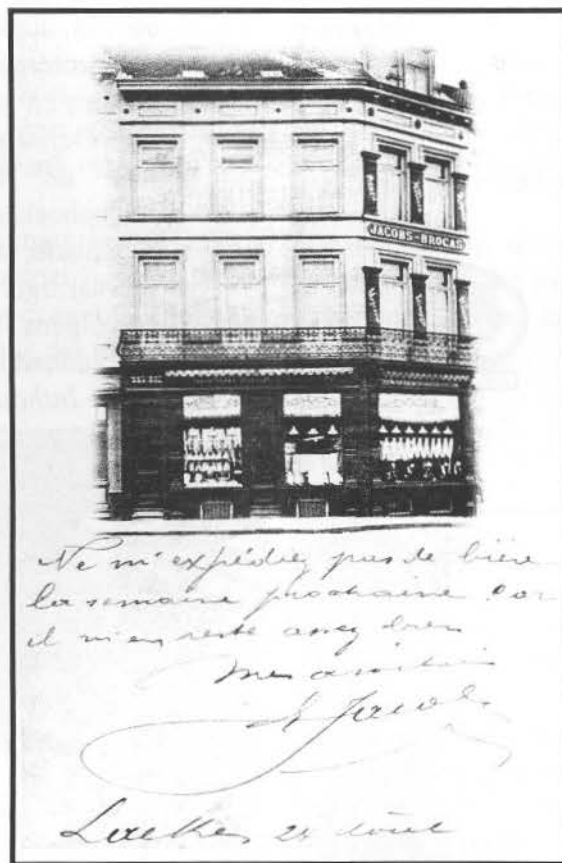
Aan de spoorweg aangekomen moest ik de kleine tunnel voetgangerstunnel (*Chambon-tunnel*) door en daar was ik (bijna) halweg van 't school. Bij het uitkomen van de tunnel zijn wij aan de Hubert Stiermetstraat, vroeger St.-Georgesstraat. Daar was er een kolenhandelaar die terzelfder tijd een eetwarenwinkelje uitbaatte. (*n° 21a Muller J. en n° 21b Seminck L.*)

Dan moest ik het bergske op naar de Koninginnelaan. Eerst kwam men aan de Arthur Cosijnstraat; in mijn kinderjaren de Molenbeeksestraat. Op de eerste hoek was er een café "Le Jardin Fleuri" (*n° 22 Serlippens A.*) dat gehouden werd door een weduwe die twee dochters had. De vloer was van hout waarop wit zand werd gesmeten. Er stond een orgel en voor 10 centiemen of 25 centiemen, mits het opwinden van het orgel was er dansmuziek. Het 's zondags 's avonds was het er plezierig. In Laken waren er in die tijd nog veel soldaten in de kazerne, lange tijd voor het de Kadettenschool werd. Op de andere hoek was er een beenhouwer "Bij Toone" (*n° 2 Debondt Antoine*). Daarnaast op de Koninginnelaan, in de eerste drie huizen zou de familie "Jacobs-Brocas" hun eerste stoffenwinkel uitgebaat hebben.

Zij verhuisden naar de Maria Christinastraat, ik heb hen niet meer op de Koninginnelaan geweten. [ill. n° 4] Vervolgens kwam ik voorbij een sigarenwinkel (n° 345 *Borjans F.*). Voor 70 centiemen een klein pakje en voor 1 frank en tien centiemen kon men er een groot pakje St-Michel kopen. Dan was er nog een grossier in tabakswaaren. De apotheek Van Bavegem (n° 351) "hofleverancier", overgenomen door De Saegher, wiens vrouw assistente was van Koningin Elisabeth aan de IJzer gedurende de oorlog 14-18. Daarnaast het herenhuis van Mevrouw Del Bouba, schoonzuster van de firma Botari, (*wij vonden in 1928 de eveneens Italiaans klinkende naam van Rosetti L.*) invoerders van de marmers uit Italië. Hun marmierzagerij stond in de Emile Delvastraat en in Erembodegem. Het huis van Del Bouba was verbonden door de tuinen met het huis van de familie Botari die in de Paleizenstraat 490 woonde. Er was dan nog een uurwerkwinkel die herstellingen van uurwerken deed (*Geeraerts C. n° 359*). Dan kwam ik aan het ijzeren hek van de firma Valvoline, smeerolie. De burelen waren gevestigd in de Paleizenstraat over de Bruggen n° 494. Op de hoek met het Onze-Lieve-Vrouw Voorplein was er 75 jaar geleden het "Hotel du Parc" (*weduwe Rolland C., café restaurant Du Parc n° 5 op het O.L.V. Voorplein*). Naast het "Hotel du Parc" was er een groentewinkel en verderop een haarkapper, bij Alexis (*Dezeeuw Alex n° 1*). En zo zijn wij op de Koninglijk Parklaan aangekomen.

Ill. n° 3 – het eerste huis rechts op de foto, het herenhuis van de familie Derbaix

Ill. n° 4 - de stoffenwinkel Jacobs-Brocas

Op de hoek een café (*Bovyn J.B. n° 1*), daarnaast de bakkerij "Fosse", een zeer bekende bakkerij in Laken, ook hofleverancier. Een van de dochters was een erg vriendelijke dame, ik denk dat zij een vijftiental jaren ouder was dan ik. Wat ik me het meeste aan haar herinner is dat als wij op dinsdag thuis 10 centiemen of 25 centiemen losgekregen hadden, dan konden wij er, als er ten miste nog waren, een boterkoek of suikerkoek van 's zondags voor 10 centiemen kopen en voor 25 centiemen een klein taartje dat niet verkocht geweest was op zondag. Ik kan u verzekeren dat was heel lekker.

In die tijd hadden wij niet zoveel welvaart als nu. Naast de bakkerij was er nog een winkel, maar ik herinner mij niet meer wat die te koop stelde (*schoenwinkel bij Kappenhoudt A. n° 3*). Een paar huizen verder was er een beenhouwer; "Bij Jules" (*Bovijn J. n° 5*).

Zo zijn we bij de school aangekomen waar ik verschillende jaren geweest ben. (*Ecole Catholique pour Garçons n° 8 "Mertens & Rozez 1928"*). Op het gelijkvloers was het eerste studiejaar gevestigd, op het eerste verdiep het vierde studiejaar, later de vierde graad. De andere klassen waren gelegen in het achtergebouw dat ook uitgaaf op de Mellerystraat. In het achtergebouw was er op het gelijkvloers een toneelzaal, in de kelder was er een bierkelder waar 's zondags kaart gespeeld werd en waar men een pintje aan een maatschappelijk prijsje kon krijgen. Boven waren er vier klassen. Elke zondag vonden er "patronageactiviteiten" plaats, in de winter in de zaal en in de zomer op de speelplaats van de school. Later werd dat de "Chiro".

Naast de school was er een café (*Melle J. Willems n° 9 – dit café werd later overgenomen door G. Broos en kreeg de naam "Aux Anciens de la Grande Guerre"*) en daarnaast de spekslagerij van "Van Asbroeck J." (*n° 10*). In die tijd was men beenhouwer of spekslager maar nooit de twee samen. Dan was er nog de koster van O.L.V. kerk die een sigarettenwinkel openhield, een paar huizen verder was er een haarkapper "Vandevijvere" (*n° 18*) - (*in het n° 19 hadden wij v□□r en tijdens de eerste wereldoorlog een "Distillerie du Parc Royal", uitgebaat door Jh. Paris Royer [ill. n° 5] – in 1928 is Drye J. er de cafébaas en begin de jaren '60 heette het "Cabaret L'Araignée" waar Robert Charles Lanson geregeld optrad.* [ill n° 6] Op de hoek was er nog een café (*Crick J. n° 20*).

Ill. n° 5 – Distillerie du Parc Royal - datum poststempel : 17 mei 1909

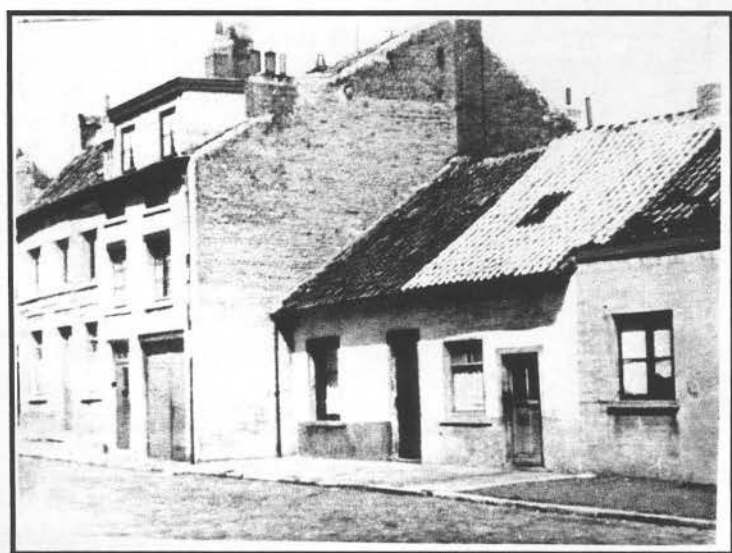
Zo zijn we op de hoek van de Mathieu Desmaréstraat aangekomen, vroeger de Kerkstraat. In het derde of vierde huis van deze straat was er een winkel "Bij Marcel Van Massenhove". Zijn vrouw stond in de winkel en Marcel was werkzaam in Haren bij de "SHELL". Een paar huizen verder was in het n° 14 de "meisjespatronage" gevestigd. Een paar avonden in de week waren er naailessen. Op de hoek van de Mathieu Desmaréstraat en de Mellerystraat was er een snoepwinkeltje.

Ill. n° 6

Aan de andere kant van de Mathieu Desmaréstraat was er een gang met een binnenkoer, daar hebben in Laken de laatste twee koeien op stal gestaan. In die gang woonde er ook een schouwveger (*Danné F. n° 13 – plafonneur blanchisseur*) en daar kon men gebluste kalk kopen; voor drie of vier frank had men een ganse emmer. Aan die kalk werd water toegevoegd, een weinig zout en blauwselfpoeder, dat ook voor het linnen gebruikt werd. Daar werden dan de zolderingen mee gewit want “Blanc Fixe” of “Latex” bestonden nog niet. Die gang werd afgebroken en nu is er een woonst van de “Lakense Haard” op gebouwd, (*het huidige n° 11*). [ill n° 7]

Op de hoek van de Mathieu Desmaréstraat was een laag café zonder bovenverdieping, en ernaast nog een klein huisje waar een melkventer woonde, De Schepper. Het huisgezin telde zeker vier kinderen, waar die allen konden slapen weet ik niet. Het café werd later omgebouwd tot spijshuis “l’Izoard” dat nog later verhuisde naar het n° 1 op het O.L.V. Voorplein, nadat het onteigend werd ten voordele van de “Lakense Haard” (*het huidige nummer 13*). [ill. n° 8]. In de Wijngaardstraat, na de bocht van naam veranderd in Melleystraat, was een opslagplaats van de firma “Valvoline” en langs de andere zijde het klein parkje (*21 juli plantsoen*) dat al in mijn jonge jaren voorbehouden was voor moeders met hun kleintjes, er mochten geen fietsen komen, niets dan wandelaars en men mocht er niet spelen op het gras.

Ill. n° 7
Mathieu Desmaréstraat
Waar nu de “Lakense Haard”
opgebouwd werd.

De Melleystraat zou naar het schijnt een der oudste straten van Laken zijn. Zij verbond de wegen naar Strombeek – Meise en Wemmel.

Ill. n° 8 - "l'Auberge de l'Izoard"

Nu steken we de Koninglijk Parklaan over en komen terug naar het O.L.V. Voorplein waar de ingang van het kerkhof was, daarnaast het atelier van de alom gekende beeldhouwers Ernest Salu. Mijnheer Ernest Salu schonk aan de gemeente in de jaren +/- 1900 drie huizen in de Molenbeeksetraat op voorwaarde dat daar een kinderopvang zou komen. Naast het atelier was er een café (*Marissen J. n° 15*) dat later uitgebaat werd door Henri de vader van de bloemist die ernaast woont "Chez Mariane". Naast de bloemist was er nog een café en dan een winkel in dagbladen en sigaretten. Op den hoek weet ik het niet meer, maar rond mijn 15de werd er een bakkerij geopend, (*Van Humbeek A n° 11*). De eigenaar van het pand was een zekere Van Roy. Later werd de bakkerij overgenomen door de familie Tas. [ill. n° 9 en 10] We gaan nu de berg op... (*Leopold I straat*) daar was nog een sigarettenwinkel en op de hoek een bloemenwinkel.

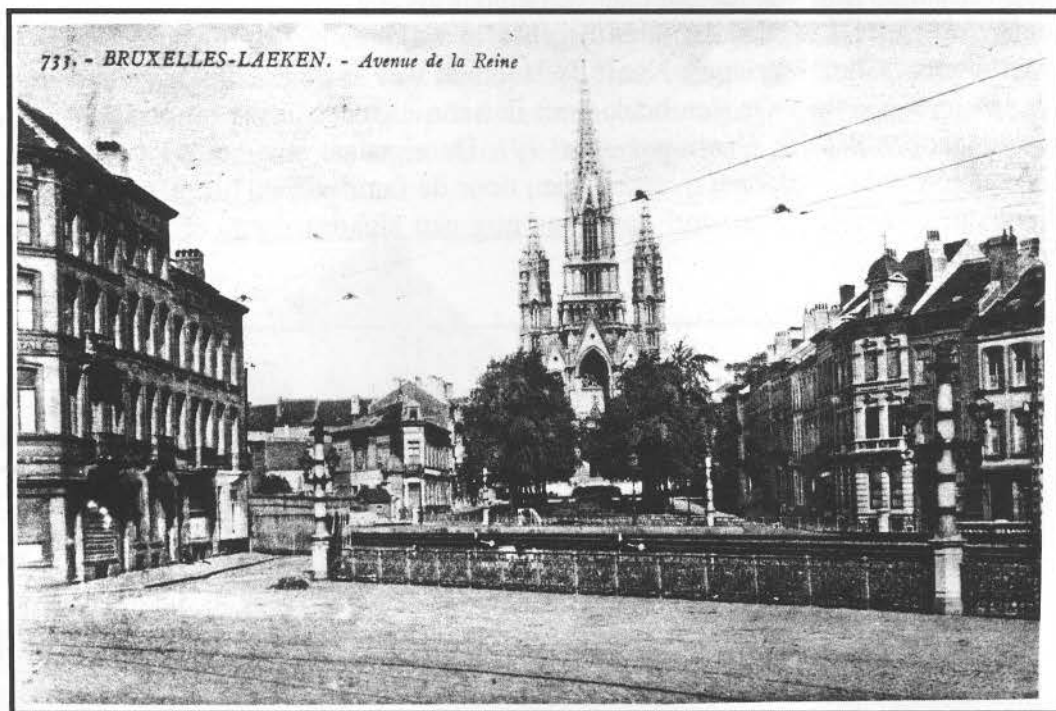
Ill. n° 9 - Het Onze-Lieve-Vrouw Voorplein

Ill. n° 10 – De fiere bakker Tas met zijn 5 dochters

De andere huizen op het O.L.V.Voorplein (waar de Tacquetstraat uitkomt) waren bewoond door burgers, later kwam er de “traiteur” bij: Van der Roel. In het nummer zes woonde dhr. D’Hondt een hardnekkige duivenmelker en terzelfder tijd hoofdkassier in de Nationale Bank. Hij vertelde dat de briefjes van alle geldwaren die hij in zijn handen zou gehad hebben in de kerk niet binnen konden. Naast hem op de hoek was er een café. U ziet in Laken kon men niet verdorsten.

We slaan de hoek om en komen terug in de Koninginnelaan, daar was er de ijzerwarenwinkel “De Ridder” (geen spoor van terug gevonden) die later naar de Maria Christinastraat verhuisde (dat klopt). We staan nu voor de spoorweg en via de tunnel (Chambon-tunnel) komen we aan de overkant op de hoeken van de Molenbeeksestraat en Stefaniastraat. [ill. n° 11]

Ill. n° 11 – Koninginnelaan en Molenbeeksestraat aan de “Coupure du Chemin de Fer”

Op de hoek van de Molenbeeksestraat was er een café, ik meen mij te herinneren dat de naam als volgt luidde: “Aux Quatre Saisons” (Luyten A. n° 23). Later werd het een beenhouwerij (Servotte Is.).

Op de andere hoek was er een winkel van garen en kantjes (wat wij normaal een "merceriewinkel" noemen) (*Machiels H. n° 25*).

In de Molenbeeksestraat in n° 29 of 31 woonde dokter Sterkmans, de dokter van de kinderkribbe Ernest Salu. Een paar huizen verder in het n° 37 bevond zich de Post die later naar de Tielemansstraat verhuisde. Naast de post was er een café "Florenc" (*Van Obberghen n° 39*) met een boogschutters- vereniging (een liggende wip). Ernaast waren er een zestal kleine huisjes zonder verdieping en die werden onteigend in de jaren 1931-1932. Op die plaats kwamen dan in 1948 de gebouwen van het "Athenée Royal de Laken". Vervolgens was er nog een nieuwkuiswinkel en dan was er de Maria-Christinastraat.

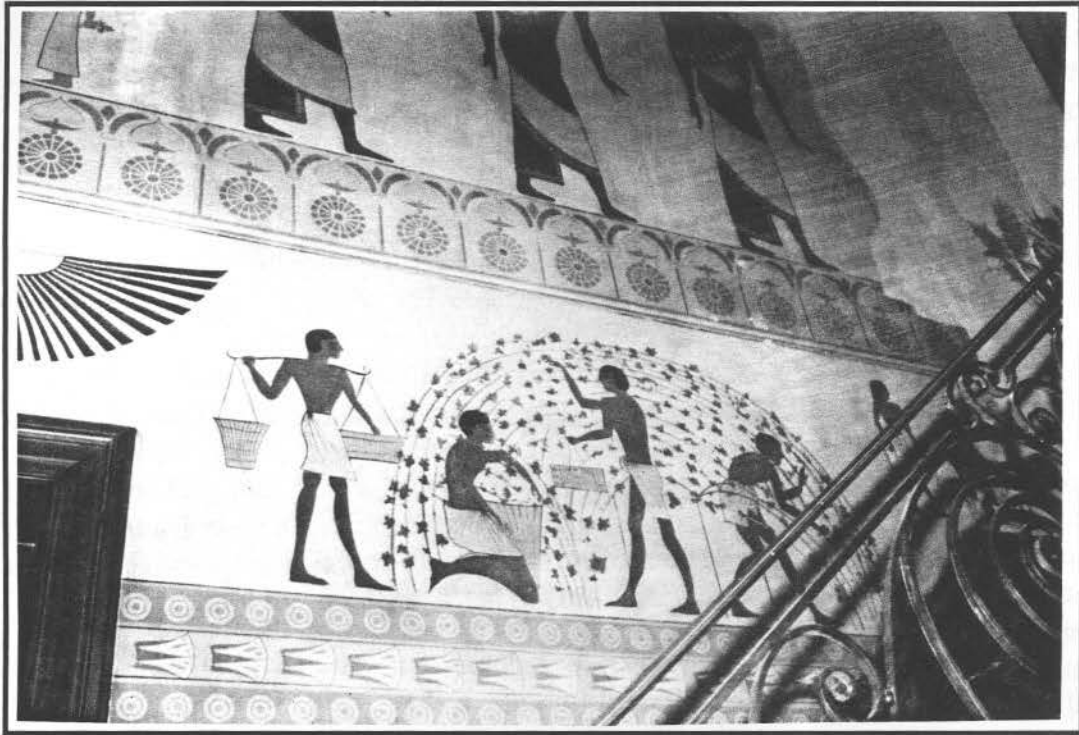
Langs de andere zijde van de Molenbeeksestraat was er een stapelplaats van een bouwondernemer. Dan waren er een paar burgershuizen waarvan er ook verschillende werden onteigend om de "Lycée Laekenois" te kunnen vergroten. In een van die huizen was er ook een snoepwinkel. Verderop was er de kinderkribbe Ernest Salu (*Creche Clémentine n° 38 waar mevrouw Ibrahim directrice was*) en een voedingswinkel (*Deschryver P. n° 24*). Op de hoek lag er een stuk bouwgrond waar de dhr. Schoeters, beroepsmilitair, na een verblijf in Congo, een café liet bouwen dat de naam "Léopoldville" droeg. Dhr. Schoeters werd tijdens de oorlog ontvoerd door de bezetter en stierf in een concentratiekamp in Duitsland. Ik kan niet zeggen of hij er werd doodgeschoten of er stierf zoals zo velen in gevangenschap stierven. Zijn zoon die professor Germaanse talen was in het Atheneum van Laken zou dat wel kunnen zeggen.

Naast het café "Léopoldville" op de Koninginnelaan was er een haarkapper Rohé (*J. n° 302*), die later een paar huizen verder een huis verbouwde en zijn zaak met dochter en zoon verder uitbaatte (*n° 294*). Dan waren er drie café's naast elkaar: "'Café de la Presse" (*Van Buggenhout J. n° 300*), "Le Sénat" ("Bij Coiske") (*Vandenberghen F. n° 298*) en 't café "Bij Fonske Ceuppens" (Ceuppens Alphonse n° 296). Bij Coiske was het een duivenlokaal.

Wat verder, twee huizen met drie trappen, het eerste was bij "Van Cappelen" waar melk, boter en andere voedingswaren verkocht werden, het tweede was een sigarettenwinkel "Bij Rosa" en dan was er de spekslager bij "Jules de Charcutier" Ernaast was er een kunstfotograaf Vandersande (*n° 282*) en daarnaast de beenhouwerij "Bij Remy", waar men drie trappen moest opstappen. Nog verder stond de reukwarenfabriek parfumerie de Paris "La Mascotte" (*in 1939, annuaire Mertens & Rozez, vinden wij dit pand terug op n° 278*). Naast "La Mascotte" stond er een sigarettenfabriek "BOGDANOFF" die sigaren met oosterse tabak maakte, met als voornaamste merken "ARAKS", "TURMAK" en "MAROUFF" (*n° 278-276 en 274*). [ill. n° 12] In datzelfde gebouw is er nog een verkoopszaal geweest, maar dat heb ik nooit geweten (*dit pand waarop de geschilderde sporen van "Salle de Ventes" te zien was is nog niet lang geleden afgebroken*). In n° 274 woonde een glazenmaker en ernaast woonde de familie van Advocaat Stienon. Mevrouw die van Opwijk was, was familie van de brouwers Desmet die de brouwerij Op-Ale bezaten en tevens ook familie was van Monseigneur Desmet, Bisschop van Brugge. Meester Stienon werd tijdens de oorlog naar het fort van Breendonk in gevangenschap gevoerd als gijzelaar voor een vergelding van een doodslag op een Duitse soldaat op het grondgebied van Laken.

Naast Stienon was er een laboratorium van medische producten "Van Galen" (*Fabrique Suisse de Produits Pharmaceutique de Galen n° 268*) Later werd het "Zyma-Galen" (*ondertussen verhuisd naar 211-213 De Wandstraat*). Een weinig verder stond het huis n° 266 waar de familie Symons van de Brouwerij "Brasserie du Château" woonde. Dit pand is ook het woonhuis van de Burgemeester Emile Bockstael geweest. Het was een prachtig huis met stallingen en een monumentale trap met een kunstsmeedijzeren leuning, de muren waren beschilderd met figuren die het oude Egypte voorstelden. [ill. n° 13]

Ernaast was dan nog een laboratorium en dan was er een "Delhaize", (n° 262) die uitgebaat werd door een zelfstandige. Een paar huizen verder woonde de familie Pire, waarvan de zoon vrederechter werd. Dan volgde het nummer 256, de groente- en eetwarenwinkel waar ik woonde.

Ill. n° 13 - Koninginnelaan 266 ... waar Burgemeester E. Bockstael gewoond heeft
Muurschuldering in de trappengang

Naast ons woonde de bestuurder van de meisjesschool "Ecole Moyenne de Laeken". De school is nog steeds in de Maria-Christinastraat. In het n° 250 woonde de familie De Schuyffeleer, waarvan de zoon Jef een "voorvechter" was voor de werkende klasse. Hij maakte ook deel uit van de ploeg vrijwilligers die een handje aan Monseigneur Cardijn toestaken. Spijtig genoeg overleed hij bij het eerste vliegtuigongeluk na de oorlog, een vliegtuig dat naar Amerika vloog. De Schuyffeleer was een fabrikant van behangpapier en verkocht dan ook aan zijn burens behangpapier aan een maatschappelijk prijsje. Dan was er nog een winkel van groenten, fruit en eetwaren (*Van Hemelrijck J.B. n° 248*). Ernaast was een woonhuis en dan een boterwinkel en een apotheek "Mineur". De eigenaar van de boterwinkel, de apotheker en nog een paar andere mensen stierven in het bombardement van 11 mei 1944. Verder had men in het n° 234 de parketfabriek Jadoul (*in het n° 234 waren de werkhuizen, de burelen en het woonhuis van de familie bevonden zich in het n° 246*). Ze verworven bekendheid voor het aanbrengen van kunstparket. Men kon er natuurlijk ook gewoon parket bekomen. Daarnaast woonde dokter Van der Aa. Het herenhuis was verbonden met een huis in de Maria-Christinastraat. Langs daar reed de dokter binnen met paard en koets. Hij gebruikte dat vervoermiddel vooral om zijn zieken te bezoeken. Dan volgde nog een sigarettenwinkel (*Mme Heymans n° 228*) en een groentewinkel (*Caubergs A. n° 226*) die op de hoek van de Wautierstraat gelegen was..

Verder op de Koninginnelaan was er nog een winkel van materiaal voor fotoliefhebbers. Met wat goede wil en enkele mislukkingen kon men er zelf zijn fotos op papier vastleggen nadat de film door de fotograaf ontwikkeld was. (*wij vinden in het n° 218 Wynants C., encadrements*). Verderop een dokter (*Bogaerts C. n° 216*) en een winkel, "Bij Leuridan" waar men alle voedingswaren kon kopen.

De echtgenote was familie van de bakkerij Coppens (uit de Maria-Christinastraat), haar man was bediende in het oude gemeentehuis van Laken. De openbare diensten werden daar opgeheven na de oorlog. Naast Leuridan was een winkel voor huishoudartikelen, messen, vaatwerk, glazen, potten en pannen en ernaast een café, op de hoek van de Koninginnelaan en de Maria-Christinastraat, als ik mij goed herinner, "Café Maritime". (dit pand is niet meer gelegen op de Koninginnelaan, maar is het eerste huis van de Maria-Christinastraat) Het werd afgebroken om de weg naast de vaart breder te maken en een grotere brug aan te leggen aangezien het verkeer van jaar tot jaar vermeerderde. [ill. n° 14 en 15]

Ill. n° 14 - "Café Maritime" – Hoek Koninginnelaan en Maria-Christinastraat

Ill. n° 15 – "Café Maritime" werd afgebroken en vervangen door een nieuwbouw met ronde vorm

Zo zijn wij op het einde van de Koninginnelaan gekomen, we steken de laan over en gaan verder vertrekkende van op de hoek van de Paleizenstraat over de Bruggen naar de hoek van de Albertstraat waar we begonnen zijn.

Op deze hoek was er, zoals bijna op alle hoeken een café (*Schampaert C. n° 237*), met ernaast een winkeltje (*Thielemans F., boutique, n° 237a*). Enkele huizen verder was er de speelgoed- en kinderwagenwinkel Lucas (*n° 251 tot 255*). Deze winkel bestaat nu nog en is een van de weinige zelfstandige handelszaken in Laken die het zo lang uithield, (*Koffiebranderij Van Daele uit de Maria-Christinastraat is nog zo een zeldzaam voorbeeld*). Wat verderop was er ook nog een dokter (*Lestarquis H. n° 265*). In het nummer 275 was er de welbekende marmer- en tegelwinkel van de familie Losange, die hun ateliers hadden in de Albertstraat (*Jules Losange was de bekendste, vóór de oorlog van 14-18 was hij gevestigd op het nummer 267, nadien vinden wij hem terug op het n° 275. Op datzelfde nummer vinden wij in de "annuaire Mertens & Rozez van 1928 een Losange H. – Op het nummer 232 vonden wij een Clément Losange die de kost verdiende met het installeren van luxe badkamers, hij was ook hofleverancier. Een ander familielid: Adolphe Losange, uit de Paleizenstraat had een confiseriezaak. Later, in de jaren 1920 vinden wij hem terug in de Edmond Tollenaerestraat waar hij gietvormen voor confiseurs en chocolatiers vervaardigt*) Zo komen wij terug bij de Brasserie Albert (*Neyt A. n° 291*) waar we de "wandeling" begonnen zijn.

Als we dit parcours vergelijken met de huidige toestand, voornamelijk in de Koninginnelaan, valt het op dat er nu bijna geen enkele winkel meer overblijft. Supermarkten, de toegenomen verkeersstroom, de toegankelijkheid en het ontbreken van parkeerplaatsen hebben de voorbijgangers doen vluchten. Mensen gaan niet meer te voet zoals in mijn tijd. Het inwonerspatroon is ook sterk veranderd. Als besluit kan ik er slechts enkele woorden aan toevoegen; namelijk. "het was de goeden ouden tijd...".

André Merens
Illustraties: verzameling
Eric Christiaens

Documents comptables et commerciaux

BILANBERT

en Carnets ou en Feuilles libres

Livraison à lettre lue. Exclusivement vendu par les
Spécialistes en Fournitures
d'Organisation comptable

BILANBERT

259, Av. de la Reine, BRUXELLES (Près des Ponts du Canal)
Téléphone: 696.58 — Trams: 8 - 11 - 12 - 18 - 19 - 46 - 47 - 49 - 81

Zoals blijkt uit dit reclamepamflet was er destijds openbaar vervoer in overvloed. Niet minder dan negen trams kwamen in de onmiddellijke nabijheid van de Koninginnelaan en de Lakenbrug

Fabrique des Tabacs et Cigarettes
A.-N. BOGDANOFF & Co
SOCIÉTÉ ANONYME

Siège social : Avenue de la Reine. 274-278, BRUXELLES

STATUTS

Chapitre premier. — Dénomination, siège, objet, durée.

ARTICLE PREMIER. — Il est formé, par les présentes, une société anonyme sous la dénomination de « Fabrique des Cigarettes et Tabacs A.-N. Bogdanoff et Cie », société anonyme.

ART. 2. — Cette société a son siège à Bruxelles, ce terme comprenant l'agglomération bruxelloise.

ART. 3. — La Société a pour objet l'industrie et le commerce des tabacs en gros et en détail.

Elle peut également fabriquer des cigares et cigarettes et se livrer à tout autre commerce se rapportant directement ou indirectement à son objet ou pouvant améliorer ou favoriser son exploitation, son industrie ou son commerce.

Elle peut reprendre, exploiter et céder tous établissements de même nature en Belgique ou à l'étranger, les prendre et donner à bail; établir des succursales et des agences, les céder ou les apporter à d'autres sociétés; prendre part dans d'autres entreprises en qualité d'intéressés ou d'associés, acquérir et vendre toutes actions ou parts d'intérêt dans toute société similaire, se fusionner avec d'autres établissements de même nature.

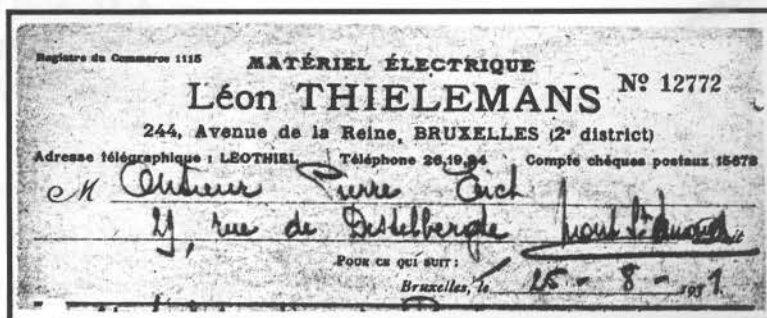
L'assemblée générale des actionnaires, délibérant et votant comme en matière de modification des statuts, a qualité pour étendre ou pour interpréter l'objet social.

ART. 4. — La Société aura une durée de trente ans à compter du jour de sa constitution (treize juillet mil neuf cent vingt).

Cette durée pourra être successivement prorogée par décision de l'assemblée générale délibérant et votant comme en matière de modification des statuts.

Indépendamment de la dissolution de la Société pour cause de perte d'une partie du capital social, la Société peut être dissoute à toute époque, par décision de l'assemblée générale délibérant et votant comme en matière de modifications aux statuts.

III. n° 12 - Uitreksel uit de statuten van de Compagnie A.-N. Bogdanoff

JULES LOSANGE
 AVENUE DE LA REINE 275
 TÉLÉPHONE 5832

ENTRÉE DES ATELIERS
 RUE ALBERT 13-20.

FOURNISSEUR DE LA COUR

Bruxelles Nord
 le 21 janvier 1914

*Monsieur le Directeur
 de la Fonderie Gold Star
 15 rue de Vervoye
 Anderlecht.*

Dallage en marbre de la rotonde au musée du Congo de Concuereu exécuté par la maison

EXPOSITION DE CAPETOWN 1904-1905
 'Afrique du Sud'

EXPOSITION DE LIÈGE 1905
 BRUXELLES 1910
 DIPLOMÉS D'HONNEUR

NOTA
 Toutes les marchandises sont vendues prises en magasin, frais et risques de chargement, transport et déballage, repolissage, après placement à la charge de l'acheteur.

Hoofding factuur van Jules Losange

TÉLÉPHONE : 26.53.13
 COMPTE CHÈQUES POSTAUX N° 881.86
 REG. DU COMM. DE BRUXELLES N° 14610

Parfumerie en Gros
 Spécialité d'Eau de Cologne **LA MASCOTTE** N° 18449

GEORGES PÉROT
 278, AVENUE DE LA REINE, 278
 PRÈS DE L'ÉGLISE DE LAEKEN BRUXELLES 2

M Monsieur Steinier, rue des Riches-Claires, 12, BRUXELLES. Doit
 pour vente et livraison des marchandises suivantes, payables à Bruxelles au comptant.

BRUXELLES, LE 29 janvier 1914.

Hoofding factuur van Georges Pérot - Parfumerie en gros - Keuls water "La Mascotte"

Annuaire MERTENS & ROZEZ 1928

Om deze ellenlange opsomming in te korten hebben we alle panden waarin geen handelszaken gevestigd zijn opzettelijk weggelaten
We beginnen de opsomming van de handelszaken op de hoek van de **Albertstraat**

291 NEYT A. Brasserie Albert

We steken de **Albertstraat** over

293 SMETS laiterie-crémèrie
299 FELLER J. constructeur de machines frigorifiques
301 BRYNAERT C. successeur de BOUHON G. manufacture d'encres à écrire, colles et cires à cacheter
305 CLESSE L. broyeurs, concasseurs
307 Derbaix (Vve) rentière (nvdr : famille van de « Chocolats Derbaix »)
315 COOMANS G. plombier zingueur
317 LOGIER J. tabacs-cigares librairie
319 CASTELEYN C. ébeniste, fabricant de meubles
321 VAN INTHOUDT. réparation de chaussures
323 EDAELS L. café
327 GOFFLOT G. denrées coloniales et droguerie

We komen aan de "**Coupure du chemin de fer**" en via de **Chambon-tunnel** komen we aan de **Hubert Stiernetstraat**

21a MULLER J. marchand de charbons
21b SEMINCK L. boutique

Molenbeeksestraat (nvdr. later werd dit gedeelte van de Molenbeeksestraat de Arthur Cosynstraat)

22 SERLIPPENS A. café-estaminet
2 DEBONDT A. boucherie-charcuterie

Terug verder naar de **Koninginnelaan**

345 BORJANS F. tabacs-cigares
347 DEJAEGER H. boulangerie-pâtisserie
349 MUYLLE - DE MUELENAERE Alb. Couleurs en gros
351 DE SAGHER C. pharmacien
353 ROSETTI L. marbres
359 GEERAERTS C. bijourier-horlogier

We komen nu aan de hoek van het **Onze-Lieve-Vrouw Voorplein** en gaan rechts naar de hoek van de **Paleizenstraat over de Bruggen**.

5	ROLLAND (Vve C.)	café restaurant Du Parc
4	FRANSSEN J.	produits chimiques et couleurs
3	GOOSSENS (Vve).	Boutique
1	MEUNIER F.	plombier zingueur (nvdr later kwam in dit pand de kapper DEZEEUW A zich vestigen).

We gaan verder naar de hoek van de **Koninglijk Parklaan**

1	BOVYN J.B.	café-estaminet
2	FOSSE J.	pâtisserie-boulangerie
3	KAPPENHOUDT A.	chaussures
5	BOVIJN J.	boucher
7	VANDER PLAS J.	imprimerie, tabacs et cigares
8	ECOLE CATHOLIQUE POUR GARCONS	
9	WILLEMES (Melle J.)	café (nvdr later werd dit café overgenomen door. G. BROOS en werd het café-brasserie « Aux Anciens de la Grande Guerre »)
10	VAN ASBROECK J.	charcutier
12	DESMEDT E.	café-estaminet
13	COUTELIER J.	peintre d'enseignes
16	CLAUWAERTS F.	boutique
17	VAN CLEEMPUT (Vve G.)	boutique
18	VANDEVYVERE R.	coiffeur
19	DRYE J.	café-brasserie du Parc Royal
20	CRICK J.	boutique, café-estaminet

We slaan de hoek van de **Mathieu Desmaréstraat** om

22	VANDERSTAPPEN F.	boutique
20	DANNE P.	ramoneur juré
18	ROELANDT E.	peintre
14	PATRONAGE POUR JEUNES FILLES	

(We steken de straat over en gaan terug naar de Koninglijk Parklaan)

5	BELIEN E.	boulangerie
7	PARMENTIER B.	jardinier
13	DANNÉ F.	plafonneur-blanchisseur
21	ADRIAENS (Vve)	marchands de fagots (nvdr. Fagots = Acheltjes bundeltjes brandhout)
35	VANDERWILT (Vve)	location de charettes
39	DANNÉ E.	plafonneur-ramoneur
41	ADRIAENS (Ep. F.).	boutique
43	VAN KERMT P.	serrurier
47	BEELAERT B.	mercerie
59	DE NOYETE V.	café

63	VAN KERM P.	ébéniste
67	ROOSELEER A.	café

Terug naar het **Onze-Lieve-Vrouw Voorplein** aan de ingang van het kerkhof.

16	SALU E.	sculpteur, monuments funéraires
15	MARISSSEN J.	café Floréal
14	MERTENS-VAN KERM	café
13	VANDERVELDE J.	café-brasserie
12	DRAPS Art.	fleurs naturelles et monuments fenéraires
11	VAN HUMBEECK A.	pâtisserie

Léopold I straat (een stukje naar boven tot achter de hoek)

7	DERGHENT (Ep. F.)	modes (nvdr. enkele jaren later baatte PETEUX R. er een « tabacs-cigares, journaux »-winkel uit)
9	DENAEYER O.	coiffeur
17	SALU E.	sculpteur, monuments funéraires (privé woning)

We komen terug op het **Onze-Lieve-Vrouw Voorplein** aan het hoekje van de **Taquetstraat**

10	BORSOS J.	fourrures
6	VANDENBRANDE J.	couronnes mortuaires
- enkele jaren later werd dit pand bewoond door D'Hondt P. (duivenmelker en hoofdkassier Nationale. Bank)

We slaan terug rechts af en vervolgen de **Koninginnelaan**

In de nummers 336 tot 320 is geen enkele handelszaak te vinden. Dit komt overeen met de herinneringen van de heer Merens die, toen we hem over zijn "wandeling" aanspraken er geen enkel pand met handelszaak kon thuis brengen. 10 jaar later, in de "Annuaire Mertens & Rozez van 1939 bleek er wel degelijk handel te bestaan op dit gedeelte van de Koninginnelaan. We vinden er onder meer een café en een speelgoedfabrikant.

320	de GLAMINDE J.	boutique
318	LOTY- van der PLANKEN (Mme)	coiffures pour dames

We komen terug aan de hoek van de **Tacquetstraat**, die vertrok aan het O.L.V. Voorplein en die met een haakse bocht uitkomt aan de **Koninginnelaan**. We steken de Koninginnelaan over door het hekken van de "**Coupure du chemin de fer**" te volgen, duiken de "**Chambon-tunnel** weer in, steken de **Koninginnelaan** over aan de andere zijde van de "**Coupure du chemin de fer**" en komen zo op de hoek van de **Molenbeeksestraat**.

- 23 LUYTEN A.. café-tabacs-cigares
Enkele jaren later werd deze zaak overgenomen door:
SERVOTTE Is. Boucherie-charcutrie

We komen op de hoek van de **Stefaniastraat** en gaan zo verder de **Molenbeeksestraat** af.

- 25 Machiels H. . modes
27 Garsou R. aviateur (dit is welliswaar geen handelszaak, maar toch het vermelden waard)
31 MOEYERSON L. boutique
UYTTERSROT H. peintures-décors
33 BIA Ed. fabricant de plaques en relief et fondeur en cuivre
35 STERCKMANS J. médecin
37 **BUREAU DES POSTES** Wauters I. percepteur
39 VAN OBBERGEN Ed. café-brasserie
41 MONAIN- VAN HOVE J. jardinier-fleuriste
43 FAVRESSE E. et Cie pierres blanches et bleues de toutes natures, marbres
59 DEVREESE E. sculpteur (plâtre)
61 Van Geneseen F. artiste peintre (eveneens het vernoemen waard)
75 VANDROOFENBROECK F. tôlier
77 BILLIER G. imprimerie
79 BELIEN E. fabricant d'escaliers
83-85 ACKERMANS J. alimentation

Zo komen we op de hoek van de **Maria-Christinastraat**, we steken over en gaan terug naar de **Koninginnelaan**

- 84 VANDE ZANDE F. relieur
82 RICHARD'S et CO produits alimentaires
80 GAILLET DE BEUKELAER alimentation et vins
64 VERKEYN (Frères). peintures-décors
44 T'SAS E. chapelier
CORDONI P. statuettes en plâtre
40 CORNELIS J. machines à écrire -
38 **CRECHE CLEMENTINE** Madame Ibrahim directrice
32 VAN MOER E. bijouterie
28 VERECKEN CH. réparateur en chaussures
26 SCHOON F. marbrerie
24 DESCHRYVER P. boutique

We zijn nu terug op de hoek en slaan de Koninginnelaan rechts in, richting vaart

- 302 ROHE J. coiffeur (deze verhuisde later naar het n° 294)
300 VAN BUGGENHOUT J. Café de la Presse
298 VANDENBERGHEN F. Brasserie du Sénat
296 CEUPPENS A. café « Au Renard »
294 DE BONDT (VveG.) boutique

- 292 VAN IMPE F. teinturier
290 BOSMANS G. boutique
288 VANDENBRANDE (Melle) chapellerie
286 DUPREZ A. charcutier
282 VANDESANDE G. photographe
280 GODDING H. boucher (later overgenomen door LAUWENS A.)
278-276-274 BOGDANOFF A.-N. et Cie fabricant de cigarettes
(in 1939 vinden wij in het pand 278 de parfumerie de Paris « La Mascotte »)
268 FABRIQUE SUISSE DE PRODUITS PHARMACEUTIQUE DE GALEN
266 SYMONS A. brasseur
262 DELHAIZE Frs. et Cie denrées coloniales, vins et spiritueux
256 MERENS P. boutique
250 DESCHUYFFELEERB. fabricant de papiers peints
248 VAN HEMELRYCK J.B. denrées coloniales
246 JADOUL Frères parquets (bureaux) (zie n° 234)
244 THIELEMANS L. matériel électrique
DEBELS G. fabricant de glaciers
242 MINEUR V. pharmacien
240 LEONARD E. toiles et cotons (gros)
238 MARQUETTE et Cie piles électriques
234 JADOUL Frères fabricants de parquets (ateliers) (zie n° 246)
232 VAN DER AA bewoond door E. délégué de banque, V. avocat en P.
médecin (dit vermelden we toch maar even)
230 WINDEY (Mme) volaille et gibier
228 HEYMANS (Mme) tabacs et cigares
226 CAUBERGS A. denrées coloniales

We komen aan de **Wautierstraat**, steken ze over en vervolgen onze weg

- 224 FRANCK et STEEMAN cires et oxydes cérésines
(in 1939 woont in dit pand de weduwe Franck)
218 WYNANTS C. encadrements
216 BOGAERTS C. médecin
214 WALRAVENS E. Pharmacie du Port
210 LEURIDAN R. crèmerie
208 LAVAU aîné et son Fils vins et spiritueux (gros)
206 FELIX J. ustensiles de ménage
204 MOONS F. marchand, tailleur

We zij op de hoek van de **Maria-Christinastraat** aan de **kanaalbrug**

We steken de **Koninginnelaan** over en bespreken het stuk van op de hoek van de **Paleizenstraat over de bruggen** tot aan de **Albertstraat** waar we begonnen zijn.

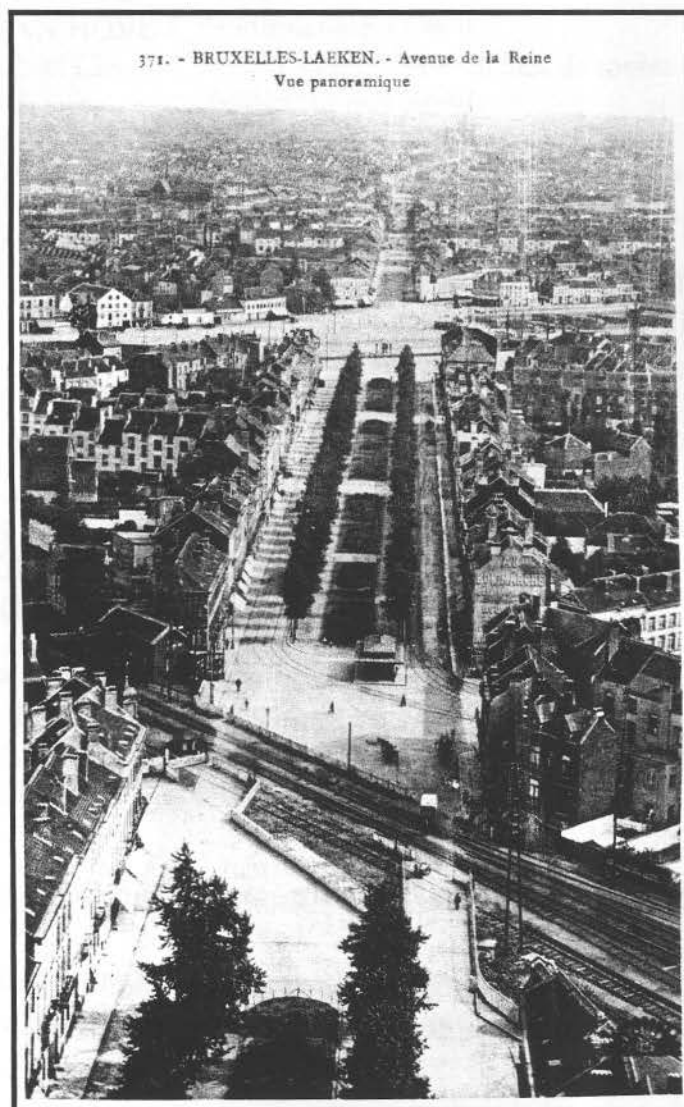
- 237 SCHAMPAERT C. café
237a THIELEMANS F. boutique
239 VAN BAELEN L. lingerie

243 DE CLERCK O.	prothèse dentaire
251 à 255 LUCAS A.	jouets et voitures d'enfants (is er nu in 2002 nog steeds)
261 KEYMOLEN J.	électricité, fabricant d'appareils d'éclairage
265 Lestarquis H..	médecin (dit vermelden we terloops toch maar even)
269 MINNEN J..	peintures-décors
271 MOYENS H.	transports et déménagements
275 LOSANGE H..	marbrerie d'art

en als laatste huis op de hoek op de hoek van de **Albertstraat**:

291 NEYT A. Brasserie Albert

Onze opsomming is nu compleet. Wat opvalt is het grote aantal kleine handelszaken die er eertijds in Laken waren. Deze zijn nu op enkele uitzonderingen na bijna volledig verdwenen

Algemeen zicht op de Koninginnelaan
Foto genomen vanuit de kerktoren

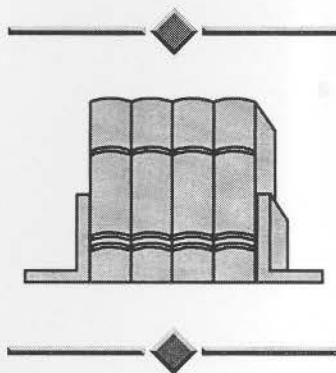

INHOUD

	pag.
1. - Ten Geleide (L. Candau)	1 :
2. - Een aanslag van Molenbeek op Laken in 1899 ... ? (W. van der Elst)	2 -17
3 - In mijn tijd (A.Merens en E. Christiaens)	18 - 36

LACA dankt de Heren E. Christiaens en R. Pessemier voor de illustraties uit hun verzameling in dit nummer.

L A C A
WENST HAAR LEDEN VOOR 2002 :
VREDE

GEEN OORLOG NOG GEWELD
EN EEN HELE GOEDE GEZONDHEID